БЯРОЗКА

Светам кіруе той, хто чытае

Пілот

БЕЛ. ЛІТ.

Як чытаць, каб падабалася

СУПЕРМЕСЯЦ

Дзе ўбачыць?

Ψ – ФАКТОРЫЯ

Атрымай свой поспех зараз!

Пазакласнае

ГІСТОРЫЯ БЕЛАЙ ВАРОНЫ

У новым фармаце!

Спецыяльна для школьнікаў!

Калі…

Калі ты любіш адчуваць пад пальцамі не мёртвы пластык, а жывую паперу,

калі слова «духоўнасць» для цябе не сугучча, а патрэба душы,

калі разумееш, што шчасце – таксама навука,

калі ведаеш, што светам кіруе той, хто чытае, а не той, хто глядзіць тэлевізар,

калі хочаш рассунуць межы свайго свету і паглядзець на яго з новага боку,

калі маеш патрэбу атрымліваць веды, а не інфармацыю,

калі памятаеш, што дрэва без каранёў не расце,

ты – наш чытач, а «Бярозка» – твой часопіс.

Пілот

Ты ўсё назіраеш, дыхаеш паветрам…

Надрукаваныя тут вершы нельга назваць творамі пачаткоўцаў. Нягледзячы на юны ўзрост іх аўтараў, гэта – сталыя вершы. У іх ёсць і думка, і лірызм, і тое няўлоўнае штосьці, што амаль не магчыма пераказаць словамі, але без чаго сапраўднай паэзіі – не бывае.

ТУТ МАЕ ВЫТОКІ!

Ухалода, Ухалода!
Майго сэрца асалода!
Я люблю цябе да болю:
Гэты шум старых таполяў,
Твае жнівеньскія росы,
Беластволыя бярозы
І валошкі ў спелым жыце…

Людзі, край свой беражыце!

Таісія ЖВІРБЛЯ,
7 клас, Вялікаухалодская СШ, Барысаўскі раён

ЗІМОВЫ ЛЕС

На кронах снег, стаяць у шапках сосны,
Цудоўныя зімовыя лясы!
З красой іх параўнацца могуць вёсны,
Другой такой амаль няма красы!

Зялёнае і белае – прыгожа.
Зімовы лес, і сосны, і мароз!
Краса пейзажу хутка дапаможа
Пазбегнуць смутку ці яго пагроз.
На сонцы снег вясёлкаю іскрыцца,
Калі злятае, нібы пух, з галля,
У змозе казка дзіўная прысніцца,
Але наяве казку бачу я.

Лес кліча: «Завітайце, калі ласка!»
Зімовы лес, што ў свеце лепш яго?
Чароўная, як цуд, чакае казка…
Наяве казка – даражэй ўсяго!

Анастасія ЧЭПІК,
11 клас, Прылукская СШ, Мінскі раён

ХОЧАШ, КУПЛЮ ТАБЕ ШЧАСЦЕ?

Не іскрацца твае вочы…
Ты не сумуй. Не трэба.
Куплю табе шчасце, хочаш?
За два погляды ў неба!
Не ў дарагой краме,
На шыкоўным прылаўку.

Дарагі юны чытач!

Ёсць часопісы (ты іх, магчыма, чытаў або хаця б трымаў у руках), якія забаўляюць, дапамагаюць бавіць час. Ёсць іншыя, якія могуць і забавіць, але пры гэтым у цябе не адымуць твой час, а дапамогуць правесці яго так, каб не было пасля прыкра ці пуста ў душы. З часопісам «Бярозка» табе ўдасца і пасмяяцца, і здзівіцца, і даведацца шмат новага – пра школу і настаўнікаў, сяброў і пачуцці, пра жыццё, яго будову, законы і правілы. Гэтыя старонкі дапамогуць табе вырашыць праблемы і здабыць упэўненасць, пазнаёміць з аднагодкамі і іх дасягненнямі. Табе абавязкова захочацца стаць героем «Бярозкі» і ты зможаш ім стаць, бо гэта твой часопіс, ён створаны спецыяльна для цябе. А калі ты чалавек творчы, калі сядзіць у табе паэтычны дар, калі прагнеш заняцца пісьменніцтвам, «Бярозка» стане для цябе адначасова і майстар-класам, і пляцоўкай для пробы пяра, і – галоўнае – самым дзейсным пропускам у свет літаратуры.

Да сустрэчы!

Мікалай Іванавіч ЧАРГІНЕЦ,
старшыня Саюза пісьменнікаў Беларусі

А ў звычайным кошыку,
У бакалейнай лаўцы.
Там прадаюць за ўсмешкі
Самыя розныя рэчы.
Дзве залатыя рыбкі

Плавалі там, дарэчы.
За «ўсміхнуўшыся міла»
Гэтай вясной ранняй
Я іх сабе купіла
Для выканання жаданняў.
Там ёсць усё, што трэба,
Розных гатункаў і масці…

За два погляды ў неба
Хочаш, куплю табе шчасце?

Анастасія САЙЧЫК,
выпускніца Міханавіцкай СШ, Мінскі раён

АЎТОБУС

Выпадкам.
Раптам.
Аўтобус.
Прыпынак.
Позірк у вочы адно аднаму.
Усмешкі кідалі,
Гульнёй называлі,
Чужыя адно аднаму.

Колькі праехалі,
Ці пераехалі,
Вочы ў вочы глядзяць.
Людзі навокал не замінаюць,
Можа, іх тут і няма?

Але здараецца,
Сумна, канешне,
Аўтобус спыняе хаду.
Рэзкія рухі,
І вочы губляюцца…
Ім не знайсціся ўжо тут.

ЗОРКІ І ДУМКІ

Ноч – гэта час думак,
Простых і складаных.
Гледзячы на месяц,
Песціць свае мары.
У кожнай новай думцы –
Кропля разважанняў,
І аналіз дзеяў,
І сабе прызнанняў.

Ты і не філосаф,
Не псіхолаг быццам,
Але разумееш
Ўсе свае памылкі.
Хмары паступова засцілаюць неба,
Ты ўсё назіраеш, дыхаеш паветрам.

Толькі нешта сумна…
Ціха свішча вецер,
Месяц…
Хмары…
Зоркі…
Зорачкі,
А дзе вы?

Яніна АСІПЦОВА,
Міжнародная школа, Гданьск, Польшча

Цябе згадаў – і адгалоскам
Ты зноў у сэрца мне зайшла:
Я ж сябраваў з табой, «Бярозка»,
Як з той,
Што пад акном расла.

З табой сталеў,
З табой, лагоднай,
Распальваў творчасці касцёр.
Твой спеў
На мове нашай роднай,
Як горна спеў,
Крыляў да зор!

Я рад:
Тваю густую крону
Хоць скуб віхор да забыцця,
Ды зноў глядзіш ты ў свет зялёны
Вачмі радкоў –
Вачмі жыцця.

Знаходзь сяброў у родных
вёсках,
Прыходзь да іх у гарады…
Жыві, здзіўляй дзятву, «Бярозка»,
Дары святло,
Як і тады!

Мікола ЧАРНЯЎСКІ,
супрацоўнік часопіса «Бярозка»
ў 1966–1988 гадах

Малітва за Беларусь

Жыву з бабуляй у адным пакоі. Кожны вечар чула бабуліна: «Госпадзі, іжа есі на небясі» і думала, як гэта будзе гучаць на роднай мове. А не так даўно знайшла гэтую малітву па-беларуску: «Божа, які ёсць на небе!».

Наперадзе маю краіну чакае грандыёзнае свята – Дзень вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. І мне б хацелася скласці малітву за лепшую, самую цудоўную краіну ў свеце, за маю любімую, родную Беларусь, якая шмат пакут вытрымала ў гады вайны.

Калі будзе свята, я пайду ў царкву, вазьму свечку, запалю яе перад абразом Маці Божай і памалюся, як моляцца ўсе людзі. Можа, малітва мая будзе крыху паганская, якой яна была ў часы Усяслава Чарадзея, але менавіта так яна будзе гучаць:

«Божа, калі Ты ёсць на небе, дай вечны спачын людзям, кожнаму трэцяму беларусу, які загінуў у гады Вялікай Айчыннай вайны. Божа Вялікі, дай вечны спачын душам абаронцаў Брэсцкай крэпасці, якія вялі барацьбу не за славу і ўзнагароды, нават не за ўласнае жыццё. Яны проста выконвалі свой абавязак: яны абаранялі Радзіму. А яшчэ, Магутны Божа, я папрашу ў Цябе вечны спачын і для тых, хто быў жывым спалены ў хлявах 136 беларускіх вёсак. Бо не самазабойцы яны, а такую страшную смерць прыдумалі ім фашысты-карнікі. Нічым не правініліся гэтыя людзі! Усё сваё свядомае жыццё яны сеялі хлеб, саджалі бульбу, хацелі, каб квітнелі сады каля хат. Гадавалі дзетак, але дзеткам тым не накавана было вырасці…

Дай, Усявышні, добры спачын душам у раі, слаўным сынам зямлі беларускай, Янку Купалу і Якубу Коласу, я не сумняюся, што яны там, бо з першых дзён вайны змагаліся за праўду, а сваімі творамі заклікалі ўсіх на барацьбу з ворагам.

Божа Вялікі, дай добры спачын і вечную памяць нашаму земляку, выдатнаму беларускаму пісьменніку Уладзіміру Калесніку, які ўсё сваё свядомае жыццё памятаў пра ваеннае ліхалецце і адлюстраваў гэта ў кнізе «Я з вогненнай вёскі».

Нельга забыць ні праз шэсцьдзесят, ні праз сто гадоў пра жахі Асвенцыма і Майданэка, пра спаленых жывымі ў Трасцянцы і Хатыні. Памяць пра жудасную вайну жыве ў сэрцах тых, хто перанёс яе няшчасці і пакуты.

Вялікі Божа, я хачу папрасіць у Цябе вечны спачын для Мікалая Гастэлы, пра подзвіг якога ведаюць ва ўсім свеце.

Дай, Усявышні, спачын і вечную памяць

Марату Казею, Колю Гойшыку, якія, нічога не пабачыўшы ў жыцці, сталі ахвярамі тых цяжкіх часоў. Колькі іх, гэткіх жа самаахвярных і няшчасных хлопчыкаў і дзяўчынак, назаўсёды засталося там, у жудаснай той вайне?!

Божа Вялікі, я хачу папрасіць у цябе вечны спачын усім тым воінам, што загінулі пры вызваленні Пінска. Камандзіры Насыраў і Кулікоў на ахопленым полымем крэйсеры вялі агонь па праціўніку да апошняга ўдара іх сэрцаў. У самую цяжкую хвіліну бою трагічна абарвалася жыццё бацькі і сына Альхоўскіх.

Магутны Божа, я папрашу ў Цябе добры спачын для ўсіх ветэранаў, якія памерлі ў мірны час. Яны аддалі Радзіме, абараняючы яе ад ворага, сваю маладосць.

Я хачу памаліцца за здароўе дарагіх ветэранаў, якія яшчэ жывуць сярод нас, якія, апрануўшы свае святочныя касцюмы з узнагародамі, выйдуць 9 мая і 3 ліпеня на плошчы гарадоў і вуліцы вёсак, пакланіцца ім нізка і падзякаваць за іх подзвіг у імя жыцця на зямлі. Я веру, што будучыня краіны залежыць ад людзей. Хай кожны з нас будзе здаровы фізічна і маральна, хай будзе шчаслівы, хай застаецца Чалавекам. Ад таго, якімі мы станем, як будзем працаваць, якія маральныя каштоўнасці возьмем з мінулага, залежыць і наша будучыня.

Прымі нізкі паклон, Ойча, і за Івана Шамякіна, Максіма Танка, Аркадзя Куляшова, Васіля Быкава і дай ім вечны спачын за іх творы пра Вялікую Айчынную вайну!»

Перш чым прамовіць «Амінь», хочацца паўтарыць словы пароля Кастуся Каліноўскага:

– Каго любіш?

– Люблю Беларусь!

– Тады ўзаемна!

Юлія КАВАЛЕВІЧ,
17 гадоў, Пінск

Над усім

ЯБЛЫНЕВЫ ЦВЕТ

Белыя, лёгкія, падобныя да крылаў анёла пялёсткі. Ледзь прыкметныя, жоўценькія, на танюсенькіх ножках тычынкі…

Усё разам складваецца ў чароўную кветку, здаецца, зусім простую. Ды ўсё ж ёсць у ёй штосьці такое, што чапляе погляд, прымушае замілавацца гэтымі, нібы бязважкімі, камячкамі, адны з якіх хаваюцца ў зеляніне, а іншых так шмат, што першых

Ад імя чытачоў, юных карэспандэнтаў і журналістаў старэйшай на Беларусі газеты для дзяцей і падлеткаў «Зорька» прымíце самыя шчырыя віншаванні ў сувязі з выхадам у свет аднаўленага часопіса, які мае шматгадовы вопыт маральна-духоўнага выхавання падрастаючай змены і слаўныя традыцыі, вартыя працягу. Цэлыя пакаленні адметных людзей выраслі з «Бярозкай». Яе выпісвалі калісьці бацькі сённяшніх школьнікаў і з задавальненнем чыталі разам са сваімі мамамі, татамі, важатымі і педагогамі. Верыцца, што любоў да сённяшняй «Бярозкі» будзе натхняць на творчасць, напаўняць чытачоў самага рознага ўзросту маладым задорам.

Дасягайце новых вышынь і не спыняйцеся на дасягнутым!

Людміла ГРАМОВІЧ,
галоўны рэдактар газеты
для дзяцей і падлеткаў «Зорька»

КЛАС

У перакладзе з лацінскай гэта «група», у такім жа значэнні слова «клас» ужываецца ў біялогіі. Да прыкладу, Клас Насякомыя, Клас Млекакормячыя. А ў адукацыі слова «клас» азначае і памяшканне для заняткаў, і групу школьнікаў, якія вучацца сумесна.

зялёных лісточкаў за імі не бачна. Паветра напоена тонкім, амаль няўлоўным, салодкім, прыемным водарам. Цёплы, лёгкі ветрык уздымае з дрэў і праносіць над зямлёй маленькія кропачкі пялёсткаў, якія, крыху пакружыўшы, падаюць, нагадваючы зіму з яе белымі сняжынкамі-зорачкамі…

Яблыневы сад.

Звычайныя дрэвы. Блакітнае неба. Яркае сонейка.

Цёплае, вясеннее паветра.

І так лёгка, так радасна на душы…

КАЛЯ РАЎЧУКА

Паміж невялікіх узгоркаў немаведама з якіх часоў працякае маленькі раўчук. Празрыстая, ледзь жаўтаватая вада ціха бяжыць паміж зарасцяў чароту і асакі, месцамі разліваецца на невялікія балацявінкі, месцамі так звужаецца, што можна нават пераскочыць. Толькі ранняй вясной, вызваляючыся з-пад лёду, воды раўчука імкліва нясуцца на сустрэчу з вялікай ракой. Тады шум і булькатанне чуваць здалёк.

Цяпер жа самы пачатак лета. Адвячорак. Цішыня такая, што ў вушах, здаецца, звініць. Нават у мясцовых спявачак – жабак – перапынак, не чуваць іхняга рознагалосага квакання.

Раз-пораз праносяцца, са свістам рассякаючы паветра, беражанкі, весела шчабечуць, пралятаючы амаль над самай зямлёй, ластаўкі. Вечарэе…

Нечспадзявана са старога закінутага саду пачуўся спеў салаўя, хоць гэтыя птушкі звычайна цешаць песнямі вясной. Ён нібыта выводзіць развітальную, да наступнай вясны, мелодыю, і яна, пяшчотная, павольна плыве над раўчуком, жытнёвым полем… Над усім.

Подых ветру, ад якога не ўскалыхнулася ні адна травінка, данёс раптам пах нагрэ-

тых за дзень сонцам зялёных каласкоў. Яны чамусьці пахнуць ужо саспелай збажыной, хлебам, цеплынёй і… спакоем.

Амаль сцямнела. Ад ручая пацягнула вільгаццю, у небе прыгожа завісла палова жоўтага месяца. Чайкі ўпоцемках, па адной ці парамі, моўчкі пралятаюць над маёй галавой, што дзіўна, бо чайкі звычайна любяць гучна крычаць…

ВОСЕНЬ

Пахмурнае асенняе неба раз-пораз прарываецца доўгімі і халоднымі слязьмі дажджу. Непакоячыся, што не ўдасца да пары залегчы ў спячку, па лесе блукае мядзведзіца. Птушкі ўжо не спяваюць, не абуджаюць звонкімі песнямі гэты сумны, шэры, халодны, сонны свет, і нам вельмі іх не хапае. Па небе плывуць яшчэ больш шэрыя хмары. Сонца не выглядвае і не дорыць зямельцы цяпло і святло. Голыя чорныя дрэвы тонкімі рукамі з доўгімі пальцамі спрабуюць рассунуць хмары, хочуць ухапіць хоць некалькі сонечных промняў. Але ім гэта не ўдаецца, і ад жалю сумна рыпяць чорныя дрэвы, калі халодны, пранізлівы вецер з насмешкай пачынае дзьмуць і разгойдваць іх з боку ў бок.

На зямлі лужыны і гразь, густая і непралазная. Панура і сумна. Хочацца залезці пад коўдру і не вылазіць да самай зімы, калі зямлю пакрые бліскучы на сонцы, белы, мяккі снег, калі на двор прыляцяць чырванагрудыя снегіры, а дзеці пачнуць весяліцца, катацца на санках, каньках, ляпіць снегавікоў і чакаць самага казачнага, прыгожага, вясёлага свята. Свята, падчас якога заўсёды адбываюцца цуды.

НОЧ

Заплюшчу вочы і ўяўляецца нейкая рачулка – не рачулка, азярцо – не азярцо. Неба над гэтым дзіўным вадаёмам начное, цёмна-фіялетавае. Дзесьці сіняватае, дзесьці ўжо шэра-блакітнае. І спрэс усыпана бліскучымі зоркамі. Гэтыя зоркі складваюцца ў сузор'і. Вось Касіяпея глядзіцца ў люстэрка і расчэсвае доўгія валасы, вось Арыён ідзе на паляванне ў сваім славутым поясе, а поруч верныя Вялікі і Малы сабакі.

Вада таксама цёмная. Дзесьці пасярэдзіне яе плыве бліскучая плямка Месяца. І мільёны тоненькіх водбліскаў ад зорак.

Цёмна-зялёныя кусты пышным верхам абступаюць ваду, пад імі яна здаецца яшчэ цямнейшай. Толькі светлякі крыху разбаўляюць гэтую цемру. І здаецца, што менавіта тут хаваецца КАЗКА.

Гэта чароўнае месца, і мне падаецца, што я яго сапраўды дзесьці бачыла.

Ірына РАДЗІХОЎСКАЯ,
10 клас, Дворнасельская СШ, Міёрскі раён

Памылкі ствараюцца, каб іх выпраўлялі

Дружа!
У «Бярозку» прыходзіць даволі шмат лістоў з вершамі і прозай. Я ведаю, што і ты сёе-тое пішаш. Сёння я табе патлумачу, як рабіць гэта крыху лепей.

ПЕРШАЕ

Вазьмі тую тэму, якая хвалюе менавіта цябе і на якую менавіта ты маеш што сказаць людзям, а не тую, на якую пішуць усе. Напрыклад, усе беларусы любяць буслоў, усе ўдзячныя ветэранам, але ж нам таксама цікава, чым ты жывеш акрамя буслоў і ветэранаў.

ДРУГОЕ

Пазбягай моўных і стылёвых штампаў. Штамп – гэта зацяганы зварот, які абазнанаму чалавеку адразу кідаецца ў вочы, а маладому пісьменніку – звычайна не. Напрыклад, выразы «Беларусь сінявокая», «Жыццё ў рэжыме он-лайн» і «Першае каханне – самае незабыўнае» зрабіліся штампамі.

ТРЭЦЯЕ

Правярай факты, каб не атрымалася ў цябе, што тыгры жывуць у Афрыцы, а птушкі маюць зубы. Калі пішаш пра нейкага чалавека, перад напісаннем даведайся пра яго як мага болей і з розных крыніц, а калі ён яшчэ жывы, то і самога распытай.

ЧАЦВЁРТАЕ

Правільна ўжывай словы. Лепш карыстайся добра знаёмымі словамі, іх цяжэй паблытаць. Вывучай, чым адрозніваюцца паміж сабою сінонімы, аднакаранёвыя словы. Напрыклад, слова «заснуць» універсальнае, а «паснуць» ужываецца, калі засынае некалькі істот.

ПЯТАЕ

Калі ты паэт, працуй над формай. Пачытай «Паэтычны слоўнік» Рагойшы. Паспрабуй пісаць рознымі памерамі, строфамі. Шукай арыгінальныя рыфмы, прыдумляй наватворы, баўся гукапісам, гуляйся з сінтаксісам. Калі ты празаік, выкарыстоўвай самавітыя словы і імкніся, каб кожны герой гаварыў на свой манер. І галоўнае – не бойся памыляцца. Памылкі для таго і створаны, каб іх выпраўляць :-)

Ну, пэўна, досыць на першы раз. Калі я цябе зацікавіў, у наступных нумарах будзе працяг.

Хатняе практыкаванне: прыдумай, чым замяніць выразы «Беларусь сінявокая», «Жыццё ў рэжыме он-лайн» і «Першае каханне – самае незабыўнае». Калі прыдумаеш, дашлі ў рэдакцыю.

Віктар ЛУПАСІН

Пілот

Галоўная Беларуская Паэма

Віктар Лупасін

Мікалай Аляксеевіч Някрасаў аднойчы апісаў беларуса так:

> Видишь, стоит, изможден лихорадкою,
> Высокорослый, больной белорус:
> Губы бескровные, веки упавшие,
> Язвы на тощих руках,
> Вечно в воде по колено стоявшие
> Ноги опухли; колтун в волосах...

Крыўднае апісанне, ці не праўда? Адразу робіцца крыху ніякавата, што і ты беларус, быццам бы сорамна. Хочацца неяк схаваць сваю беларускасць, каб людзей не палохаць.

Доўгі час беларусы так і пачуваліся, хавалі сваю беларускасць. А калі іх нехта пытаў, хто яны, дык не беларусамі звалі сябе, а тутэйшым людам.

А потым адзін мужык-беларус напісаў паэму...

Першае, з чаго пачынаецца «Новая зямля», – настальгічны ўздых пра часы юнацтва, якія адышлі і больш не вернуцца. Якуб Колас пісаў гэта, калі быў яшчэ маладым чалавекам – маладзейшым, чым я цяпер. Але ён ужо выразна адчуваў подых часу і разумеў, што ні ягонае маленства, ні юнацтва ніколі не вернуцца – гэтаксама як і тваё, мой дружа, маленства больш не вернецца, і ніколі табе больш не будзе ні пяць, ні дзесяць гадоў, і ніколі не пойдзеш ты першы раз у першы клас...

> Назад не прыйдзе хваля тая,
> Што з быстрай рэчкай уплывае.

Але потым паэт згадвае прыроду родных мясцін, і пачынаюцца фірмовыя, ні на што не падобныя Коласавы апісанні. Ты, можа, не заўважаў, але ў Коласа прырода заўсёды жывая, нават ачалавечаная. У яго кожнае дрэўца мае свой характар, сваю гісторыю! Вось, напрыклад, елкі:

> Таемна з хвоямі шапталісь.
> Заўсёды смутныя, бы ўдовы,
> Яны найбольш адны стаялі,
> І так маркотна пазіралі
> Іх задуменныя галовы!

А во дзве старыя вярбы:

> Як дзве старэнькія кабеткі,
> К каторым старасць неўзаметкі
> Падкраўшысь злодзеем срэдзь ночы,
> Як смачны сон змыкае вочы,
> Красу і крэпасць забірае
> І ўсю іх жывасць выкрадае...

А во дубы, самыя любімыя дрэвы паэта:

Стаяць, як вежы, над вадою
Даўнейшых спраў вартаўнікамі
І ззяюць грозна жараламі.

Колас рос у лесе. Усё сваё дзяцінства ён назіраў за прыродаю. Часам мне падаецца, што ён ведаў мовы дрэў, птушак і грыбоў. У яго гэта застанецца на ўсё жыццё: у трыццатыя гады Колас будзе кожнае лета вандраваць па лясах Пухавіччыны, а пасля вайны пабудуе дом наводшыбе, таксама амаль сярод лесу.

(Цікава, пра што можаш напісаць ты з такой любоўю і з такім веданнем? Чым жывуць сучасныя людзі?)

І вось, апісаўшы ў першым раздзеле родны кут, Колас пераходзіць да людзей, якія ў ім жылі. І адразу выяўляецца, што зусім не так усё проста і маркотна, як уяўлялася Някрасаву!

Ну, па-першае, усе здаровыя, усе вясёлыя, ні ў кога няма каўтуна, ні ў кога няма яміны на грудзях. Ядуць простую ежу, але смачную і дасыта. Дзяцей ажно сямёра, дурэюць як хочуць, але і бацькам дапамагаюць, і бачна, што ўсе адно аднаго тут любяць.

Па-другое, працуюць героі шмат – і дарослыя, і дзеці. Але ж як па-рознаму апісваюць працу Някрасаў і Колас! Колькі тугі, безнадзейнасці ў рускага паэта – і колькі любові да працы, колькі радасці ў беларускага! Во, глядзі:

Эх, што за хваля і як дужа,
Разгонна, смела і агромна
Плыве па струнах тых з-пад Нёмна!
Ідуць касцы, звіняць іх косы,
Вітаюць іх буйныя росы,
А краскі ніжай гнуць галовы,
Пачуўшы косак звон сталёвы.

Аж самому хочацца ўзяць касу ды пайсці касіць луг, праўда?

А па-трэцяе...

Па-трэцяе, Коласавы героі маюць мару. Во гэтую самую новую зямлю.

Патлумачыць табе, што такое была тады новая зямля? Вельмі проста: тое самае, што цяпер новая кватэра. От ты цяпер, напрыклад, жывеш з бацькамі, любіш іх, але марыш калі-небудзь ад іх адсяліцца; а твае старэйшыя сябры здымаюць дзе-небудзь пакойчыкі і мараць набыць сваю кватэру, каб жыць сваім жыццём і ні ад кога не залежаць. І жыццё цягнецца сваім ходам, але скрозь гэтае жыццё праходзіць мара аб тым, каб зажыць самастойна! Дык вось, новая зямля якраз і была тады сімвалам самастойнага жыцця.

А наогул паэма з усіх бакоў малюе шчаслівае дзяцінства простага беларускага хлопчыка Костуся, а таксама жыццё яго сяброў і родзічаў. Уэй шмат гумару, роздуму, цудоўных апісанняў прыроды. Тут згаданы ўсе поры года, праца, адпачынак, вучоба, беларуская кухня, беларускія характары... Усе свае дзіцячыя ўражанні, назіранні, думкі Якуб Колас абдумаў дарослым розумам і стварыў Галоўную Беларускую Паэму. І хоць пісаў ён пра маленькую хатку наводшыбе сярод лесу ды пра некалькіх зусім звычайных людзей, але апынулася, што паэма ягоная пра ўвесь беларускі народ.

Так бывае, калі вельмі добра напісаць пра тое, што любіш.

З кім прыемна гаварыць ва ўтульным мінскім парку

Сяргей Башлыкевіч асоба рознабаковая: тэлезорка, інтэлектуал, удзельнік «Што? Дзе? Калі?», бард, паэт і проста вясёлы добры чалавек. Наша гутарка адбылася ва ўтульным мінскім парку.

– А як вы, Сяргей, зразумелі, што вам трэба займацца музыкай?

– Ведаеце, не было такога моманту, каб я вось так сеў і раптам зразумеў, што мне трэба рабіць менавіта гэта. Спачатку навучыўся граць на гітары – у канцы школы гэта было, ды і вершы неяк даўно пісаліся. Потым пачаў сумяшчаць. Атрымліваў ад гэтага задавальненне, таму і пайшло. На пытанне пра тое, што дакладна падштурхнула да творчасці, адказу таксама няма. Хацелася неяк бавіць час, па-першае. А па-другое, хацелася, каб было што паказаць.

– Адкуль чэрпаеце натхненне?

– Па-рознаму. У мяне ёсць песні больш вясёлыя, ідыёцкага цыкла, натхненне на іх чэрпаць амаль што не трэба: куды ні кінь вокам – нейкае глупства, пра якое можна спяваць. А што

датычыцца сур'ёзных песень, то для іх я чытаю кніжкі. Бывае, чытаеш аповесць і – уяўляеш сюжэт песні.

– А што дае вам сілы ісці наперад, развівацца? І ці ёсць беларускія сучасныя музыкі, якім вы сімпатызуеце?

– Якое філасофскае пытанне (смяецца). Хочацца паспрабаваць усё і як мага болей. А музыкаў, якім я сімпатызую, даволі шмат. Калі браць рок-бардаў, то мне падабаюцца Яўген Барышнікаў, Міхась Бараноўскі, Паліна Рэспубліка. Магу доўгі спіс нагаварыць.

ПЕНАЛ

Доўгі час людзі пісалі птушынымі пер'ямі (часцей гусінымі). І словам «пенна» (што ў перакладзе з лацінскай значыць «пяро») называўся футляр для пер'яў. Праўда, у сучасны пенал вучні кладуць куды больш разнастайныя прадметы.

– З якімі спевакамі вы марыце сустрэцца або спець разам?

– Спець разам? Магчыма, трэба сказаць: «З Аляксандрам Саладухам!» Няма на самай справе ў мяне такой мары. Калі яе прыдумаю, то вам скажу.

– Якія яшчэ віды мастацтва вас цікавяць? Ці наведваеце тэатры, музеі?

– Калі першае пытанне пра тое, чым бы я хацеў займацца, то адказ такі: няма ніякай іншай цягі. Кіно падабаецца... А наконт музеяў стараюся, калі прыязджаю ў які-небудзь горад, наведаць мясцовы музей. Мне гэта цікава. З тэатрам у апошні час сітуацыя крыху горшая, даволі рэдка туды хаджу. Амаль што раз на год. Хаця некалькі год таму, у студэнцтве, амаль кожны тыдзень хадзіў.

– Мы ведаем вас як заснавальніка мелатрэку.

– Няправільна вы мяне ведаеце, я не заснавальнік. Я проста праводзіў мелатрэк у летніку. Заснавальнікам з'яўляецца творчае аб'яднанне «Харошыя людзі», там ёсць не-

Мелатрэк – гульня на веданне музычных кампазіцый розных жанраў. Удзел прымаюць каманды з 5–6 чалавек. Гульня складаецца з некалькіх этапаў. На кожным этапе трэба адгадаць 10 урыўкаў з кампазіцый, аб’яднаных нейкай адной тэмай.

калькі чалавек, якія год таму вырашылі правесці мелатрэк у клубе «Граффити», дзе я проста ўдзельнічаў.

– Нядаўна вы наведалі адну Салігорскую школу, у якой у гэтым годзе быў праведзены мелатрэк. Ці апраўдалі салігорцы вашы надзеі?

– Нават больш за тое, мне спадабалася! Па-першае, было цікава з’ездзіць у сам Салігорск, бо раней там бываць не даводзілася. Я ўвогуле не ведаў што будзе. Але мне спадабалася! Атрымалася вельмі якасна, па-сапраўднаму добра. Мелатрэк выйшаў цудоўны, з медыязбукай. Складана, на мой погляд, але вельмі цікава і драйвова. У мяне засталіся самыя лепшыя ўражанні.

– Кім вы бачыце сябе ў далейшым жыцці? Будзеце працягваць кар’еру музычную ці інтэлектуальную?

– Заўжды трэба працягваць інтэлектуальную кар’еру! Я працую інжынерам-праграмістам, гэта даволі цікавая праца. А з другога боку, у апошні час вельмі шмат стала музыкі, я пачаў часцей выступаць, таму хочацца запісаць альбом.

– З якім дэвізам ідзяце па жыцці?

– Піянерскае пытанне. Як у фільме «Заўжды кажы так». Няма дэвізу. Там клёва, пайду схаджу туды. Можна і без дэвізу!

Гутарылі Дар’я ІСАЕВА і Паліна РЖАВУСКАЯ, гімназія № 1 Салігорска, 10 клас

Наша радзіма Беларусь мо і займела назву ад таго, што на яе гаючых землях спрадвеку раскашоўваюцца бярозкі. Куды ні паедзь па краіне – усюды сустрэнеш белы бярозавы гай з зялёнымі косамі. Здаецца, над усёй гэтай прыроднай красой гучыць песня Ігара Лучанка на словы паэта Анатоля Вялюгіна:

Снягі і зоры за акном,
Заснулі ў хаце ўсе даўно,
Бярозка юная галлём
Паціху стукае ў акно…

А цяпер вось стукае, просіцца ў душы юных чытачоў «Бярозка» літаратурная. На сваіх лісціках-старонках, веру ў гэта, яна прынясе падлеткам і радасць новых сустрэч, і асалоду роднай мовы, і надзею на заўтрашні дзень. Давайце ўсе разам паверым у гэта і зробім усё, каб нашы Дзеці займелі вернага сябра-дабрадзея і болей ніколі-ніколі не разлучаліся з ім.

Жыві, «Бярозка», на карысць нашым спадчыннікам! І ведай, што часопісы «Буся» і «Вясёлка» рыхтуюць для цябе прыстойных чытачоў і аўтараў.

Уладзімір ЛІПСКІ, галоўны рэдактар часопісаў «Буся» і «Вясёлка»

Напішы як Алена Марціновіч – і станеш аўтарам калонкі!

Алена Марціновіч

Двухбаковыя адносіны

Парады, вядома, бываюць розныя. Часам трапляюцца такія відавочныя глупствы, што дзіву даешся: як толькі імі можна кіравацца!

Напрыклад, калі чалавеку вы, маўляў, патрэбны, то ён вам сам патэлефануе ці напіша, і калі з вамі захочуць падтрымліваць стасункі, то любым чынам будуць імкнуцца вас адшукаць. Таму нікога не ўтрымлівайце, сядзіце і нічога не рабіце, бо тыя, каму трэба, самі прыбягуць і сябраваць папросяцца. Ага, так, глядзіце, вунь ужо чарга выстраілася!

Забываемся, людзі, што адносіны (усе: ад сяброўства да кахання, любыя – нават адмоўныя, нават варожасць) штука двухбаковая і ўзаемная! Інакш гэта не адносіны. Возьмем просты прыклад. Калі яна яго кахае, а ён яе – не, то якія ж гэта адносіны? Гэта пачуццё, толькі пачуццё. На ім адным ні сумеснай будучыні не пабудуеш, ні дзяцей не выгадуеш.

Уявіце, што ў нас будзе, калі ўсе пачнуць дзейнічаць так, як раяць некаторыя?! Усе сядуць роўненька і будуць чакаць, пакуль да іх прыбягуць тыя, хто імі сапраўды даражыць. І ніхто ні кроку нікому насустрач не зробіць. Ды гэтак жа ніхто ні з кім размаўляць нават не пачне! А што? Каму трэба, няхай сам падыдзе і пагаворыць.

Не, паважаныя, гэтак не пойдзе! Ініцыятыву давайце ўжо будзем праяўляць усе. Нават калі і сустрэнеце вы такога адданага чалавека, які заўсёды будзе першым пачынаць з вамі гаворку, першым тэлефанаваць, праяўляць ініцыятыву, заўсёды распытваць як у вас справы… Калі вы пры гэтым ні разочку не патэлефануеце яму, ніколі не спытаеце пра яго справы і як ён сябе адчувае або будзеце тэлефанаваць толькі тады, калі гэта патрэбна вам… што тады? Правільна, рана ці позна цярпенне гэтага чалавека скончыцца і ў адзін цудоўны дзень ён перастане вамі цікавіцца. «Захоча – патэлефануе», – успомніце вы. І ўсё на гэтым, канец сяброўству.

Ці вось яшчэ тэма: чула я такую версію, нібыта сапраўдны сябар – гэта чалавек, які дзеля вас гатовы парушыць свае планы і прыехаць да вас на край свету, а не той, што «ўкліньвае» вас у свабодныя «вокны» ў сваім графіку. Вось табе і на! Выходзіць на тое, быццам сябар – чалавек без волі, чалавек-раб. Не, калі гора якое здарылася – не спрачаюся: падтрымаць трэба, дзеля сябра можна, безумоўна, і адмовіцца ад чагосьці. Але не кідаць жа ўсё толькі з-за таго, што сябру хочацца прагуляцца! Самі падумайце, ці змаглі б вы так ахвяраваць? Лепш заўсёды з тым, хто дачакаецца, пакуль у вас з'явіцца вольны час, і парадуецца поспехам, якіх вы дасягнулі, пакуль былі занятыя, або падтрымае ў выпадку, калі вас спасцігне няўдача. Адсюль яшчэ адна выснова: ніколі не патрабуйце ад іншых таго, чаго не хацелі б ці не змаглі зрабіць самі.

Напішы як Вольга Мацвееня – і станеш аўтарам калонкі!

Гісторыя белай вароны

Вольга Мацвееня

Калі мне было шаснаццаць, аднакласніцы дамовіліся мяне ігнараваць, каб паказаць, хто ў класе галоўны.

Прызнацца, я ніколі і не прэтэндавала на ролю першай скрыпкі. Проста была адзінай выдатніцай і мела сваё меркаванне па ўсіх пытаннях. Тое, што для дзяўчат было «добра», для мяне было «смерць», і таму ваявалі мы, як рускі з немцамі.

Праўда, усё гэта ў хуткім часе завяршылася і кожны застаўся пры сваім. Я, як і марыла, стала журналістам, і паколькі «прашляпіла» час дыскатэк і сустрэч з хлопцамі, бо сядзела за кнігамі, замуж выйшла ці не пазней за ўсіх дзяўчынак з класа. Цяпер усе мы – мірныя людзі, якія могуць доўга гаварыць пра жыццё, радавацца адно за аднаго ці адно аднаму спачуваць. Цяпер мы – дарослыя.

У часы вучобы ва ўніверсітэце, жыцця ў інтэрнаце мне таксама карцела вылучацца. І стала я гэткай дзяўчынай-пажарам з чырвонымі валасамі і ў парваных джынсах. Хто бачыў мяне ўпершыню, лічыў, што перад ім – цытата – «металюга», і сябры яе – доўгавалосыя хлопцы ў ботах-камелотах – спяваюць пад вокнамі інтэрната «Я свободен». Але ж гэта было не так! І тады я занялася пошукамі сябе – каб знешнасць, паводзіны і светапогляд паміж сабой не канфліктавалі. Шукала-шукала і знайшла.

Вельмі падабаюцца мне людзі, якія ідуць сваёй дарогай. Хоць і сама была ў школе выдатніцай, а выдатнікаў не надта люблю, бо чалавек павінен цікавіцца тым, што яго радуе і што ў яго атрымліваецца лепш, чым у іншых, а не імкнуцца абняць неабдымнае. Не разумею тых, хто вучыцца дзеля «корачкі». Не любуюся моднікамі, якія быццам з інкубатара, затое, маўляў, у трэндзе.

Як чалавек, які прайшоў праз ваду, агонь і медныя трубы, раю кожнаму, хто чытае гэтыя радкі, ніколі сябе не губляць. Няма асаблівай заслугі ў тым, каб быць як усе, бо не заўжды таго, чаго хочуць усе, хоча Бог, і не заўжды тое правільна. А вось той факт, што Бог стварыў цябе асаблівым, гаворыць пра многае: можа, так нараджаецца талент, які некалі праславіць цябе, а кпіны і абразы – толькі перашкоды на шляху да поспеху. Цяпер, калі стала дарослай, бачу, што пайшла б налева – каня б згубіла, а пайшла б направа – галаву. А Баба-Яга, якая заўжды супраць (такія асобы сустракаюцца ў жыцці кожнага чалавека), калісьці абавязкова цябе, белую варону, зразумее. Толькі не зламіся і не патапі сваю індывідуальнасць у возеры пад назвай Шэрасць.

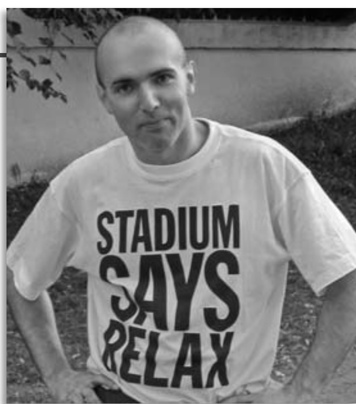

Ігар Музыка

Напішы як Ігар Музыка – і станеш аўтарам калонкі!

Узмоцненая падрыхтоўка

Беларускі спорт працвітае. Ну, за выключэннем спартыўных вынікаў – яны робяцца ўсё горшымы. І не ў плане пагалоўя балельшчыкаў – іх усё менш, а выразы іх твараў усё кіслейшыя. Проста новы НАК у сталічнай Вяснянцы ўражвае веліччу. Калі ісці ад яго ў бок возера, то, мінуўшы могілкі і ўніверсітэт фізкультуры, вы трапіце вачыма на «Мінск-Арэну». Там гуляюць у хакей. У гэтым сезоне «Дынама» на апошнім месцы ў Заходняй канферэнцыі, гледачоў паменшала ў паўтара-два разы. Але ў газетах пішуць, што не гэта галоўнае. Дасведчаны барзапісец заўсёды падасць матэрыял правільна: калі каманда зноў прайграла, ён паведаміць, што «ёсць прагрэс у параўнанні з папярэднім матчам». Калі прагрэсу не ўгледзець, значыць, «клуб рыхтуе гульцоў для зборнай». А калі зборная пасля таксама прайграе? Напішам: затое яна падрыхтавала гульцоў для клуба.

У супрацьлеглым баку знаходзіцца вялізны комплекс футбольных палёў і манеж. У футболе ў нас усё добра: можна спажываць гранты УЕФА, зарабіць ігрока на трансферы, атрымаць бонус за набраныя ў еўракубках ачкі. І ўсе шчаслівыя. Акрамя балельшчыкаў. Гэтым – не дагадзіць! БАТЭ, бачыце, вылецеў з еўракубкаў у стартавым для сябе раўндзе. А не вылецеў бы ён, вам зноў давялося б мерзнуць у снежні на стадыёне!

Калі захочаце паглядзець, дзе гуляюць баскетбалісткі, шукаць прыйдзецца доўга. Але гэта нашы дзяўчаты, якія займаюць на чэмпіянатах Еўропы то пятае, то чацвёртае месца, а то і на п’едэстал узнімаюцца. Арандуюць далёкія і невядомыя залы.

Але і ў моцнага полу ў 2013-м былі перамогі. І гэта не жарт. «Вітэн» пераадолеў два групавыя этапы Кубка чэмпіёнаў па міні-футболе, трапіўшы ў лік 16 мацнейшых каманд кантынента. У «Бітве на Нямізе» наш вядомы баец Андрэй Арлоўскі эфектна накаўтаваў Андрэаса Краніатакеса.

Вяртаемся да дзяўчат. Тэнісістка Вікторыя Азаранка выйграла Australian Open, валейбалісткі трапілі ў Топ-16 чэмпіянату Еўропы…

Цудоўны пол цяпер у трэнажорныя залы заглядае не радзей за моцны. Вунь цётачка ў 45 год – такую праграмку робіць, што хоць на Алімпіяду адпраўляй. Іншымі словамі, займайцеся спортам. Або не займайцеся, бо ў залах і басейнах і без вас цесна. Канешне, хто спортам не займаецца, той хварэе часцей, але, з іншага боку, у паліклініках сустракаюцца такія прыгожыя медсёстры!

Напішы як Ірына Шорац – і станеш аўтарам калонкі!

Як пачуць сябе?

Ірына Шорац

Я з дзяцінства марыла стаць актрысай. Нават у школе ў тэатральны гурток хадзіла тры гады запар. Можна было і болей, але кіраўнік гуртка пайшла ў дэкрэтны адпачынак. Тры гады пастаянна ў адно месца! А да гэтага – тыдзень у гурток філатэліі, тыдзень на макрамэ, два тыдні фатаграфіі, тры тыдні танцаў. Можна і болей, але настаўніца сказала, што ў мяне дрэнная расцяжка, і я вырашыла, што знайду сабе той занятак, для якога ў мяне ўсё добра. І знайшла, і раскрыла свой артыстычны талент. Я выступала на сцэне ў розных спектаклях. А галоўнае – мне гэта падабалася, давала энергію радасці, якую я зноў несла гледачам.

Калі заставаўся год да сканчэння школы, сваякі пачалі пытацца: «Кім ты хочаш стаць?» Я ўсім адказвала – АКТРЫСАЙ, і ніхто не ўспрымаў мой адказ усур'ёз. Але самае крыўднае, што ў маю мару не верылі мае бацькі. Мама нават казала: «Яна пойдзе туды, дзе не патрэбны хімія і матэматыка. У нас з гэтымі навукамі складана». І прафесію мне выбрала – настаўнік альбо гісторык. Для мамы і таты я заставалася тым малым капрызным дзіцём, бацькі якога лепш ведаюць, што яму трэба. А я заўсёды сама завязвала шнуркі, сама пляла касу, хай з «пеўнікамі», але сама! Самастойна прыгатавала яешню. Крыху, праўда, падгарэлую, але ж закон «першы блін комам» – дзейнічае.

З таго часу я перастала чуць свой унутраны голас. Была паспяховай студэнткай, гісторыкам з чырвоным дыпломам, адказным супрацоўнікам. Але актрысай я так і не стала. Што я пачала рабіць кожны вечар? Глядзець фільмы і захапляцца акцёрскай гульнёй. Я жыла жыццём чужых людзей, але не на тэатральнай сцэне і не ў кіно.

Як пачуць свой голас, калі яго так доўга затыкалі? Чаго я хачу ад сабе па-сапраўднаму?

Мы часцей слухаем парады, звяртаемся да сябровак, шукаем адказы дзе заўгодна замест таго, каб зазірнуць у свой унутраны свет. Калі апошні раз ты заходзіў у госці да сябе? Гучыць, магчыма, дзіўна, але толькі так можна пачуць голас сваіх сапраўдных жаданняў. А не выконваць жаданні паслухмянага розуму, які заглушае голас сэрца. Розум слухаецца тых, хто для яго аўтарытэт, – маці (і яе трэба слухацца, але тут я кажу пра іншае), занадта вопытную сяброўку (свае граблі – лепшыя!), настаўніцу, кіраўніка. Але калі ты лічыш, што варты лепшага, а не таго, што навязвае грамадскасць, то слухай сваё сэрца – яно не падмане. Спачатку будзе страшна. Бо з'явіцца шмат сумневаў. І калі ты пачуеш толькі гул у вушах, гул, які забівае галасы, калі адчуеш рытм усхваляванага сэрца, калі пачуццё ўзнёсласці ахопіць цябе… Вось яно! Тое, што трэба! Гэта адказ на тваё пытанне – чым табе займацца ў жыцці. Сэрца падказвае справу, якая дорыць табе энергію, і ты заражаеш усё і ўсіх вакол сябе. Тады пра цябе будуць казаць: «Майстар!»

Я пачула сябе і знайшла тое, што прыносіць радасць. Але гэта ўжо іншая гісторыя.

Напішы як Алесь Емяльянаў – і станеш аўтарам калонкі!

Алесь Емяльянаў

Калі на халаце не хапае гузіка…

НАДЗЯ

Ніколі не трэба губляць надзеі. Надзея – маленькая дзяўчынка, якая сама згубіцца – пойдзе да некага іншага, і колькі не кліч – Надзюша, Надзя – не падыдзе. Гарэзіць, усміхаецца, а не йдзе. Таму не ўскладай на яе кволыя дзіцячыя плечыкі вельмі цяжкія валізкі жаданняў і мараў. Не варта спадзявацца на сонца, бо сонца можа выйсці, а можа і не выйсці на працу, і яго падменяць дажджом ці нейтральным надвор'ем. Але якое шчасце і напоўненасць з'яўляюцца, калі сонца паказваецца на гарызонце ці хаця б какетліва намякае: «Можаце чакаць – хутка буду!» Што можа быць лепей прадчування сонца і ягонага прыходу? Калі ідзеш па печыва ў невялічкую краму (бадай, адзінае месца, дзе можна купіць хоць штось з ежы там, дзе я жыву, яе ўтрымлівае сям'я прадпрымальнікаў – прыгожых і добрасардэчных людзей), то разлічвай так, што яна можа працаваць, а можа і зачыніцца, бо праз пару тыдняў выходзіць ліцэнзія, якую не падоўжаць. Але ты цешышся, застаўшы на месцы абаіх – такіх усмешлівых і ласкавых, і тады дождж – як цёплы лёгкі душ з дарогі.

…І вось, ідучы з крамкі, ты ўжо бачыш – дзесьці там, на адлегласці ў дзевяць крокаў па калюжынах бяжыць маленькая дзяўчынка ў пунсовых гумовых боціках – тых самых, з твайго дзяцінства – дзіравенькіх гумовых боціках дваццаць трэцяга памеру.

– Надзя! Надзечка!

РЭДАКТУРА

Калі быў маленькім, заўсёды здзіўляўся, чаму я ўмею размаўляць, а котка ці сабака не ўмеюць. Як яны адно аднаго разумеюць? Котка ж не скажа кату: «Я сумую, мой любы», а сабака не прамовіць: «Не магу без цябе!»

Шмат пазней дайшоў, што і жывёлкі валодаюць мовай, ды яшчэ як! Самай дасканалай у свеце – мовай рухаў, дотыкаў і позіркаў. Людзі ўпэўнены, што пераўзышлі ўсіх, бо ўмеюць з дапамогаю тых гукаў, што вылятаюць з ротавай адтуліны, давесці самыя галоўныя рэчы ў свеце. Але памыляюцца, бо, набыўшы адно, губляеш другое, дакладней, мяняеш першаснае на другаснае. І мы амаль развучыліся размаўляць без слоў. Але дзіўная жывёльная мова не мёртвая, проста складаная і крыху забытая, а людзей заўсёды палохалі цяжкасці…

КАЛІ НА ХАЛАЦЕ НЕ ХАПАЕ ГУЗІКА…

Другі ледзь трымаецца на нітачцы, а трэці ўжо паспеў адчуць імгненне свабоднага палёту і радасна тыцнуўся аб падлогу, ты падбіраеш небараку, кладзеш машынальна ў кішэню, каб прышыць пасля, і па сканчэнні змены разумееш, што паскуднік выслізнуў праз не знойдзеную раней дзірачку ў той самай кішэні, – усё гэта сведчыць пра тое, што варта альбо купіць новы халат, альбо шукаць іншую працу.

Як убачыць Супермесяц

Ці заўважалі вы калі-небудзь, якім вялікім выглядае поўны Месяц падчас узыходу? Падаецца, што яшчэ трошкі – і можна будзе разглядаць кратары без тэлескопа. А яшчэ гэтае чырвонае адценне... Сапраўды, узыход поўні нікога не пакіне абыякавым. Аказваецца, Месяц у гэты момант не толькі не павялічваецца ў памерах, а нават... памяншаецца!

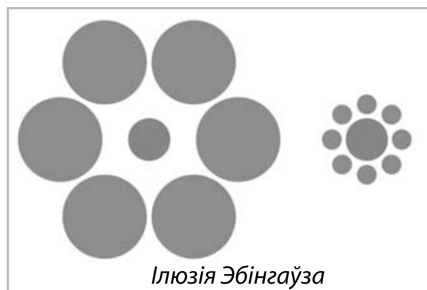

Ілюзія Эбінгаўза

Здавалася б, падчас узыходу нябесныя аб'екты мы бачным праз вялікую тоўшчу зямной атмасферы, якая абавязкова павінна неяк іх павялічыць. Але аказваецца, што вялікія дыскі Сонца і Месяца на захадзе і на ўзыходзе – усяго толькі падман зроку. Не верыце? Гэта лёгка праверыць! Склейце з паперы трубку досыць вялікай даўжыні, каб, гледзячы ў яе, можна было ўбачыць толькі дыск Месяца, які займае ўсё маленькае поле зроку. І паспрабуйце праз гэтую трубку паназіраць за нашым спадарожнікам як падчас узыходу, так і ў момант, калі ён свеціць нам з вялікай вышыні. Ну як, памеры Месяца змяніліся? Канешне, не! Але што прымушае наша вока так моцна памыляцца? Адны даследчыкі сцвярджаюць, што чалавеку неба падаецца ў выглядзе сплюснутага купала, таму і падаецца, што ўсе нябесныя аб'екты ля гарызонту знаходзяцца далей, чым калі яны ў зеніце. Наш мозг спрабуе скампенсаваць гэтую рознасць адлегласцей і ў выніку завышае памеры таго, што знаходзіцца далей. Другія сцвярджаюць, што тут спрацоўвае знакамітая ілюзія Эбінгаўза: на малюнку аб'ект, акружаны вялікімі кругамі, падаецца меншым, чым калі вакол яго знахозяцца дробныя фігуры. Залішне казаць, што калі Месяц высока ў небе, то яго ахінаюць вялізныя нябесныя прасторы, на фоне якіх ён падаецца меншым. Але самае цікавае, што наша зямная атмасфера ўсё ж такі ўплывае на памеры Сонца і Месяца, калі тыя ўзыходзяць ці заходзяць. Яна здольная крыху скрыўляць промні святла, дзякуючы чаму, напрыклад, мы бачым міражы ў пустынях. Але з-за гэтага эфекту нябесныя целы, наадварот, крыху сплюшчваюцца для назіральніка. Атрымліваецца, што памеры Сонца і Месяца каля гарызонту не павялічваюцца, а памяншаюцца!

Ёсць, праўда, і адна прычына, па якой Месяц усё ж такі можа стаць большым. Справа ў тым, што наш спадарожнік рухаецца па крыху выцягнутай арбіце. Таму калі ён падыходзіць бліжэй за ўсё да Зямлі, то і выглядаць будзе большым. Але асабліва цікавым будзе той момант, калі найбольшае збліжэнне супадзе яшчэ і з поўняй. Такую сітуацыю астраномы называюць Супермесяц.

Віктар МАЛЫШЧЫЦ

Інтэрактыўны праект, у якім можа прыняць удзел кожная школа краіны

Спрыяць канструктыўнасці

Жывая размова ў настаўніцкай, падслуханая карэспандэнтам «Бярозкі» і пададзеная на яе старонках без купюр. Вам цікава? Тады чытайце пра трохкутнік «Настаўнік – бацькі – вучань», заўважайце ў размове карыснае, рабіце высновы і – прапануйце нам свае тэмы. А таксама знаёмыя настаўніцкія «пад праслушку».

Гімназія № 30 Мінска. У настаўніцкай – намеснік дырэктара па выхаваўчай працы Наталля Яўгенаўна Мяцеліца і кіраўнік метадычнага аб'яднання класных Тамара Генадзьеўна Лоскутава. Час абеду. Надвор'е камфортнае, зоркі спрыяюць канструктыўнасці.

Н. Я.: – Я кажу бацькам: «Я ўжо не прашу ў вас дапамогі, галоўнае – нам не перашкаджаць». Таму што складваецца парадокс: у нас усе ўмеюць вучыць. Лічыцца, што спецыяльнай адукацыі гэта справа не патрабуе. На-ба-ле-ла…

Мне вось вельмі шкада, што пры паступленні цяпер адменена сачыненне. Мы ж развучыліся выказваць свае думкі ўслых. На ЦТ трэба проста адгадваць. Так ці не? А выкласці свае думкі пісьмова – гэта нам ужо складана. Канешне, інавацыі – гэта добра. Але мы не можам знайсці тую залатую сярэдзінку, дзе выкарыстоўваць можна і камп'ютары, і інтэрнэт, і інавацыйныя метады выхавання, і не забывацца на класіку. І чытаць кнігі. Бо колькасць чытачоў памяншаецца.

Т. Г.: – Не чытаюць, так. Ім лягчэй залезці ў інтэрнэт і паглядзець карцінку. А пачытаць, каб перажыць, – гэта складана.

Н. Я.: – А стасункі дзяцей паміж сабою? Яны ж усе ў планшэтах. Яны могуць сядзець на адной канапе, але ў кожнага будзе свой смартфон або планшэт – і яны будуць у ім. Як замбіраваныя. А так не павінна быць. Атрымліваецца, мы губляем нітку адносін, бо ім нічога не трэба. І многіх бацькоў гэта цалкам задавальняе. Дзіця за камп'ютарам – значыць, яно не на вуліцы. Яно дома і нібы – бяру ў двукоссе – «пад наглядам», паводзіць сябе ціха. А мы ж часта пытаемся ў бацькоў: вы, маўляў, бачылі кантакты свайго дзіцяці? Яны не ведаюць.

Т. Г.: – Сапраўды. Што дзіця сабе на аватарку выстаўляе? Найперш сваё фота, а далей – кола ўласных інтарэсаў. Ён не хоча адстаць ад аднакласнікаў, таму, прабачце, збірае туды ўсялякі тлум, які толькі можна знайсці. І нецэнзуршчыну, і вульгарнасць… І потым гэтыя дзеці здзіўляюцца: а што тут, маўляў, такога ўжо дрэннага? Іх жа мала цікавіць подзвіг, скажам, лётчыка ці героя Вялікай Айчыннай вайны…

Н. Я.: – Я скажу працей. Гэта страшна, але ў галаву ўсяго ставіцца матэрыяльнае. Сям'я занятая зарабляннем грошай. Гэта нядрэнна. Але гэта нельга рабіць галоўным. І каб усе дзіцячыя інтарэсы за гэтым сталі – таксама нельга. «Я табе дам грошай,

ты ідзі з сябрамі туды і туды». Бацькі лічаць, што такім чынам сваю бацькоўскую функцыю яны выканалі. Нельга ж так! Бацькі павінны жыць клопатамі дзяцей, ведаць, хто з'яўляецца сябрам іх сына ці дачкі. Яны павінны ведаць сем'і гэтых сяброў. Народная ж мудрасць нікуды не дзелася: ад асінкі не родзяцца апельсінкі.

Т. Г.: – А я хачу сказаць, што ў класе існуе расслаенне.

Н. Я.: – Ну, расслаенне ёсць і ў грамадстве. Школа – гэта ж свайго роду…

Т. Г.: – Міні-грамадства.

Н. Я.: – Так, міні-грамадства. Міні-дзяржава нават. Адлюстраванне яе ў маленькім маштабе. Расслаенне назіраецца ў грамадстве, яно ёсць і ў школе. Я не ведаю, як гэта мяняць. Думаю, ва ўсім свеце такая праблема, а не толькі ў нас. А бацькі, калі прыходзяць у школу, чамусьці лічаць нас… Не тое каб ворагамі, не, але… Настроены агрэсіўна, бо гатовыя абараняць сваё дзіця.

Т. Г.: – Так, ад чаго заўгодна.

Н. Я.: – А выслухалі б спачатку. А давайце знойдзем, маўляў, праблему. І давайце разам будзем яе вырашаць. Вось чаго хочацца.

Т. Г.: – Не ўсе бацькі разумеюць сітуацыю. Не тое каб не заўсёды так, але цяпер маладое пакаленне бацькоў дастаткова складана настроена ў адносінах да школы. Хоць у нас жа гімназія, адбор, конкурс, экзамены ўступныя і гэтак далей… Здавалася б, узровень – адукацыйны і пазнаваўчы – вышэй сярэдняга. А ўсё роўна... Хоць ёсць добрыя дзеці.

Н. Я.: – Не, канешне, не трэба ўсё так абагульняць.

Т. Г.: – Маса дзяцей – яркія, таленавітыя, добрыя, адэкватныя, такія, што ідуць за настаўнікам, за педагогам-арганізатарам. І сцены ў нас завешаны граматамі і дыпломамі. І КВН, і МЧС, і спорт, і кожную суботу нашы дзеці бароняць гонар гімназіі ў розных конкурсах і праектах. Ёсць ядро, ёсць. Ёсць традыцыі. Але ёсць і такія вось вострыя пытанні. Вяду ўрок у восьмым класе.

Супрацоўнікам – плённай працы, новых поспехаў і здзяйсненняў! А таксама аптымістычнага настрою і творчай радасці! Чытачам «Бярозкі» – добрых адзнак у школе, новых пачынанняў, няспыннага імкнення спасцігаць нязведанае, займаць актыўную жыццёвую пазіцыю, заўсёды рухацца наперад.

Усім разам – сапраўднага шчасця, добрых, шчырых, верных сяброў, ажыццяўлення самых чаканых мар.

Супрацоўнікі Пружанскай дзіцячай бібліятэкі

Прайшла кантрольная работа, па выніках ёсць пытанні, на якія добра адказалі, а ёсць такія, на якія не адказалі ніяк. Я кажу, што хачу патлумачыць памылкі і пракаментаваць адзнакі, каб пазбегнуць памылак у далейшым. Яны мне: нам не трэба, каб вы пра гэта гаварылі ўголас. А чаму? – пытаюся. Гэта, маўляў, прыніжэнне! Якое ж, кажу, гэта прыніжэнне? Мы ж памылкі разбіраем. Не, не прымаюць.

Н. Я.: – Бачаць у гэтым прыніжэнне асобы. Проста цяпер ідзе яшчэ і такі парадокс як у гандлі. Пакупнік там заўсёды мае рацыю. А ў нас – бацькі заўсёды маюць рацыю. Але ж лагічна было б выслухаць і меркаванне настаўніка. Яшчэ адна памылка бацькоў: яны параўноўваюць нашы словы пра іх дзіця з тым, якое яно дома. Дома, маўляў, – залатое дзіця. Ні з кім не б'ецца, напрыклад. А з кім яму дома біцца, калі яно адно? Я разумею бацькоў, бо яны імкнуцца абараніць дзяцей, гэта натуральна. Але сляпая бацькоўская любоў – самае страшнае. А якое дзіця – гэта лепш відаць менавіта ў школе, у калектыве роўных, а не дома, дзе такі адзін.

Т. Г.: – А мама і дома не заўсёды бачыць яго. Яна сама памые посуд, яго не зачэпіць. А калі пытаешся: ці ёсць у вас дамашнія даручэнні, абавязкі? – то чуеш: так, калі-нікалі нешта зробіць. А трэба, каб гэта было правілам, з дня ў дзень, з тыдня ў тыдзень, без напамінаў. Такое, што ні кажы, рэдка здараецца.

Н. Я.: – Не, Тамара Генадзьеўна, такое ёсць. З ідэалам увогуле цяжка. І ў нашым дзяцінстве, і ў маім класе, я была старастай, у далёкіх 1970-х здараліся такія падыходы: а чаму я, маўляў, павінен нешта рабіць? Мы тады ў класах самі прыбіралі, і знаходзіліся такія вось гультаі. Гэта ва ўсе часы назіраецца. Ёсць дзеці, якія нічога не хочуць, і бацькі, якія гэтаму патураюць. Як сказаў адзін святар, выхаванне пачынаецца ў сям'і. Я пад гэтым стаўлю свой подпіс. Школа можа толькі адшліфаваць, скажам так. Сям'я стварае алмаз, а мы з яго дыямент робім. Асноўная работа – у сям'і. На школу ўсё скінуць – гэта нерэальна. Школа павінна навучыць. А што такое выхаванне ў школе? Гэта тое, як настаўнік зайшоў у клас – з усмешкай ці без, як ён апрануты, як трымаецца. Згодны? Гэта паралельна: выхаванне і навучанне. Калі настаўнік будзе крычаць, то як дзіця атрымае ад яго дабрыню? А мы ж таксама часам быццам вожыкі іголкі натапырваем…

ПЕДАГОГ

Слова грэчаскае, у перакладзе азначае «той, хто водзіць дзіця». Педагогам у Старажытнай Грэцыі (а затым і ў Рыме) называлі раба, які павінен быў суправаджаць дзяцей гаспадара ў школу і быць з імі там увесь час заняткаў. Педагог поўнасцю (гэта значыць, жыццём сваім) адказваў за бяспеку маленькіх сваіх гаспадароў, але затое меў права за тую ці іншую правіннасць караць іх розгай.

Я вось не ханжа, але лічу, што нейкая цэнзура павінна быць. А яе ж няма. Сям'я вячэрае перад тэлевізарам і слухае ўсялякую непатрэбшчыну – і як крадуць, і як забіваюць. І вось жа не ўздрыгне нічога, сям'я спакойна працягвае вячэраць. Мы ўжо да гэтага адаптаваныя. А гэта ж ненармальна! Трэба нешта рабіць…

Давайце шукаць плюсы. Радуе тое, што дрэнныя старонкі ў інтэрнэце ў меншасці, а не ў большасці. А так жа заўсёды было: у кожным класе ва ўсе часы былі дзеці розныя.

Т. Г.: – Так, памятаю. Тры выдатнікі, дзесяць харашыстаў, нейкі працэнт сярэднячкоў і два двоечнікі. А ў нас шмат паспяховых дзяцей. Матываваных. Яны рыхтуюцца да алімпіяд, конкурсаў і паступлення. Яны хочуць быць дастойнымі. Самі хочуць гэтага. І для іх пошук матэрыялаў у інтэрнэце – вельмі важная справа. Вядзенне ўрокаў з выкарыстаннем інтэрнэту і яго магчымасцей – гэта цудоўная рэч. І нашы дзеці разумнейшыя за нас, што ні кажы.

Н. Я.: – Прасунутыя, як яны кажуць.

Т. Г.: – Настаўнік валодае методыкай, а ўжо падабраць зерне, як кажуць…

Н. Я.: – У тэхналогіях мы ад іх адсталі.

Т. Г.: – Хоць лічым сябе дастаткова добрымі спецыялістамі.

Н. Я.: – Не, ну гэта радасна, калі вучань… Мы ж вучымся часам у іх. Яны (!) нас (!) вучаць (!).

Т. Г.: – Так. Гэта добра.

Н. Я.: – І іх часам распірае ад гонару, што і яны настаўніка могуць нечаму навучыць. І гэта таксама добра.

Т. Г.: – Гэта партнёрства, супрацоўніцтва. Садружнасць нават. Проста выдатна, што такое ёсць. Вучань прыходзіць на ўрок з планшэтам, на якім ужо ўсё напісана, ён выходзіць чытаць, а я кажу: «Ты паглядзі, як ты выступаеш – быццам дыктар на тэлебачанні». Хвалю. А чаму б і не. Вось такі трохкутнік: вучань, новыя тэхналогіі і настаўнік…

Казкі школьнага ранца

Умовы абвешчаны ў вераснёўскім нумары «Бярозкі»

Як зайчык Антоха Вугольчыка паслухаў

Жыў-быў зайчык Антоха. Аднойчы, калі яму стала сумна, ён вырашыў пайсці пагуляць.

– Добры дзень, зайчык, – раптам пачуў ён аднекуль знізу чыйсьці пісклявы галасок. – Які ты прыгожанькі ды чысценькі!

Тут Антоха нахіліўся і ўбачыў перад сабой маленькую чорную істоту.

– Ты хто такі? – здзівіўся Антоха.

– Я – маленькі і няшчасны Вугольчык! – жаласна прапішчала істота. – І ніхто мяне не пашкадуе!

– А чаму ты такі няшчасны? – пацікавіўся Антоха.

– Таму што ніхто мне не хоча дапамагаць! – усхліпнуў Вугольчык. – Адно толькі можа мяне ратаваць – калі ты дапаможаш мне і возьмеш у кухні запалкі.

– А хіба можна браць запалкі без дазволу старэйшых? – засумняваўся зайчык Антоха.

– Можна, можна! – запэўніў яго Вугольчык. – Гэта ж вельмі цікава: запаліш запалку і атрымаецца вясёлы маленькі агеньчык.

Зайчык Антоха падхапіў Вугольчыка, хуценька пабег на кухню, ускараскаўся на стол і дастаў з палічкі карабок запалак.

– А цяпер пойдзем у залу і там запалім запалку аб карабок, – загадаў Вугольчык.

Зайчык так і зрабіў, і запалка адразу ж ярка ўспыхнула.

– Ай-ай-ай, які ты падманшчык! – заплакаў зайчык Антоха. – З-за цябе я лапку апёк!

І ён кінуў запалку на падлогу, дакладней, на дыван, які быў на ёй засланы. Дыван загарэўся, у пакоі стала цёмна ад дыму і цяжка дыхаць.

– Вугольчык, ты дзе?! – спалохана закрычаў зайчык Антоха. – Дапамажы!

Але Вугольчык нават не адазваўся.

«Што рабіць? – бегаючы з кутка ў куток, думаў зайчык. – А можа, усё гэта само па сабе згасне?»

Але агонь разгараўся, мацней і мацней. Вось-вось перакінецца з дывана на сцяну і штору.

– Хутчэй! Сюды! Дапамажыце! Бяда! – з усяе моцы пачаў клікаць Антоха.

І тут ён пачуў, як рыпнулі дзверы і ў пакой забегла яго добрая сяброўка, вавёрачка Гапа. Яна схапіла слоік з вадой і пачала хуценька ліць ваду на полымя. Вада трапіла і на Вугольчык, які быў ужо не маленькім, чорным і бездапаможным, а вялізным, чырвоным і грозным.

На дапамогу прыбеглі і іншыя лясныя звяры. Усе разам яны хутка справіліся з агнём.

– А гэта хто яшчэ такі? – закрычалі яны, убачыўшы Вугольчык.

– Ай-ай-ай! – прашыпеў Вугольчык, хутка памяншаючыся ў памерах. – Пш-ш-ш!

І ўсе ўбачылі, што ад грознага і вялізнага Вугольчыка засталася толькі маленькая кучка попелу і невялікая лужына бруднай вады.

А вавёрачка Гапа падышла да спалоханага зайчыка Антохі, перавязала яму лапку і сказала:

– Навошта ты паслухаў Вугольчыка і ўзяў запалкі? Цябе вучылі, што браць запалкі без дазволу дарослых няможна. Добра запомні, што сваволіць з агнём нельга! А запалкі ў руках у малых – гэта вялікае гора!

З таго часу зайчык Антоха добра засвоіў, што запалкі – гэта не цацкі.

Таццяна МАЦЕЙКА,
6 клас, Грыцэвіцкая СШ, Клецкі раён

Як Бог хадзіў па зямлі беларускай

Захацеў неяк Бог паглядзець, як жыве народ беларускі. Пераўвасобіўся ў сівенькага дзядка, апрануў суконную кашулю з палатнянымі штанамі, абуў дзіравыя лапці, перакінуў скураную сумку цераз плячо, узяў у руку дубовы кіёк і пайшоў.

Ідзе і не можа наглядзецца: якая прыгажосць наўкол! Па адну руку раскінуліся лясы-лугі-палеткі, зелень квяцістая, аж уваччу пазелянела. Па другую – сінеюць-брыяюць рэкі-азёры, ды так, што зліваюцца з небам-дахам.

Падыходзіць да нейкага мястэчка і накіроўваецца ў першую хату.

– Вечар добры ў вашу хату. Пусціце пераначаваць?

– Добры, бацька, добры. Хоць мы і небагатыя, але месцейка для вас знойдзем. Сядайце з намі за стол, – і гаспадыня замітусілася каля печы.

Прысеў Бог на лаўку, азірае хату: пяцёра дзяцей у кабеты, адзін у люльцы спіць, двое малых па печы коўзаюцца, сярэдні цікаўным вокам на незнаёмца пазірае, а дарослая дачка маці па гаспадарцы дапамагае.

– А ці добрыя ў вас людзі тут? – пытае Бог.

– Анягож. Усе людзі добрыя, бацька.

– Як жа так? – здзіўляецца Бог.

– А вось так. Чалавек нараджаецца па каханні – па каханні бацькоў, дзякуючы якім прыходзіць у гэты свет. Жыве па любові: па любові да бацькоў, да родных і блізкіх людзей, па любові да Радзімы сваёй. А калі памірае, то разам з любоўю і адыходзіць, з любоўю да тых, каго пакідае. Усе ж мы пад Богам ходзім.

Спадабаўся Госпаду разумны адказ гэтай жанчыны.

– Ведаеш, дачка, спадабаліся вы мне, і хочацца аддзячыць. Трымай гэты мяшэчак, а заўтра на золаку пасееш тое, што там знаходзіцца, – і, выняўшы

з кішэні мяшэчак з каменьчыкамі, перадаў яго жанчыне. – А месца, дзе пасееш, людзі потым назавуць Гранітагорскам, і будзе яно знакамітае на ўвесь свет сваімі нетрамі.

Ідзе далей наш вандроўнік, прыглядаецца. Панарама цудоўная: рэчка белымі баранчыкамі ўсміхаецца, а за ёю – пагоркі амаль як сапраўдныя горы высяцца, дужымі плячыма мясцовасць ад нязваных гасцей засланяюць.

Пераходзячы грэблю, Бог пачуў мужчынскую сварку.

– Маё сала, аддай яго мне! – і мужык у дзіравай світцы ўхапіўся за нейкі белы кавалак.

– Не, маё сала! Не чапай, бо ад цябе і гэтага сала нічога не застанецца! – крычаў другі мужчына.

Не спадабалася Госпаду, што людзі не могуць падзяліць паміж сабою кавалак сала, далей за мужчынамі сочыць.

– Маё сала! – крычыць адзін.

– Не, маё! – крычыць другі.

– Маё сала, маё сала, усё маё! – зазвінеў аднекуль голас малога дзіцяці з калачом у руках і мурзатым тварыкам. – Маё, маё! – і пабег далей.

Засмяяліся мужыкі, паглядзелі адзін на аднаго па-сяброўску. І сапраўды, чаго сварыцца з-за нейкага кавалка сала суседзям, што разам пражылі столькі гадоў? І вырашылі тады мужыкі гэты кавалак аддаць першаму, каго сустрэнуць. Ажно бачаць: дзядок за імі назірае.

– Дзядуля, трымай падарунак, – крычаць мужыкі.

– Дзякуй вам, дзякуй, людзі добрыя! – адказвае ім Бог. – І я вам таксама дам падарунак. – І дастае з сумкі склянку з нейкай цёмнай вадкасцю. – Хлопцы, добра, што ваша сварка скончылася на такой добрай ноце і што вы не гневаецеся адзін на аднаго. Паважайце і даруйце крыўды адзін аднаму. А заўтра

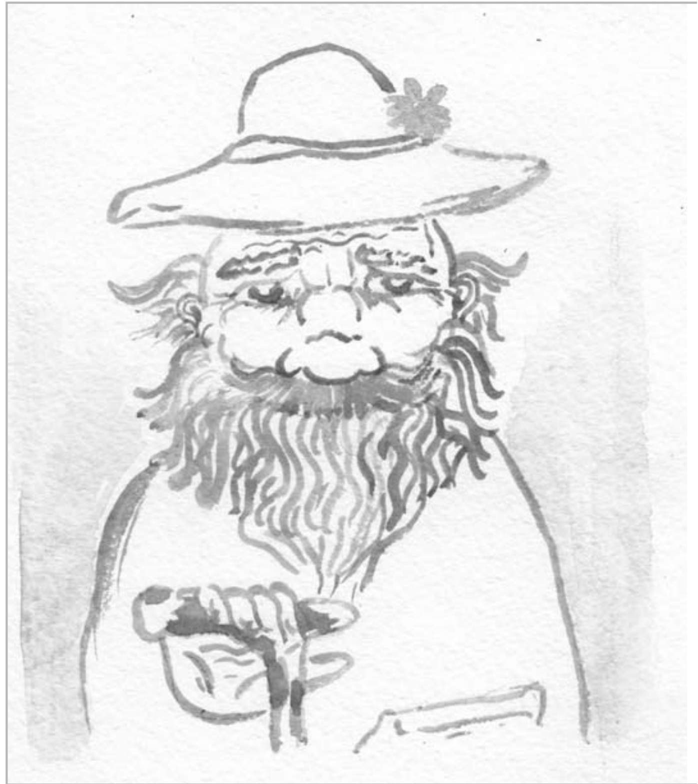

на золку разальеце тое, што знаходзіцца ў гэтай склянцы, па абодва бакі ад грэблі. А месца гэтае назавіце Рэчыцай. І памятайце: будзеце духоўна багатымі – будуць нетры вашай роднай зямлі таксама вельмі багатымі!

ЦЫРКУЛЬ

Гэтае слова паходзіць ад лацінскага «цыркулус», што ў перакладзе азначае «круг». Слова «цырк» таксама ад «цыркулуса», бо арэна цырка заўсёды ідэальна круглая.

І пайшоў Гасподзь далей. Ідзе і любуецца, колькі азёр і рэчак звіняць-пераліваюцца, колькі рыбы гойсае па блакітным водным стужкам, колькі жывёл з радасцю падыходзіць напіцца чыстай, прэснай вадзіцы, колькі дзіўных песень на ўсе галасы пяюць птушкі-шчабятушкі. Ажно бачыць Бог, што каля рэчкі плача дзяўчына, слёзы буйнымі кроплямі коцяцца ў ваду, атручваючы яе сваім болем. Горка стала на душы ў Госпада.

– Дзяўчына-ажына, што так цяжка плачаш, – пытаецца Ён. – Што так горка слёзы льеш?

– Ой, бацька, ой, матка, няма мне на свеце шчасця! – кажа праз слёзы дзяўчына. – Мой любы-каханы патануў у гэтай рэчцы, мая доля – быць разам з ім.

Шкада стала Госпаду дзяўчыну, вырашыў Ён зрабіць маленькі цуд. Дастаў з кішэні крышачку солі, рассыпаў яе вакол маладзіцы і сказаў:

– Як жа патануў? Вунь ён ідзе! Азірніся!

Не паспеў Бог і слова вымавіць, як дзяўчына са слязьмі на вачах пабегла да каханага. Але гэта былі ўжо слёзы радасці, бо ведаў Бог, што яны будуць жыць доўга і шчасліва і будзе ў іх пяцёра дзяцей.

А на месцы тым, дзе Бог соль рассыпаў, ды дзяўчына свае салёныя слёзы ліла, у будучыні геолагі знойдуць вялікія залежы калійнай солі.

Вось так і з'явіліся на зямлі беларускай Мікашэвічы, ваколіцы якіх багатыя гранітам, Рэчыца, дзе здабываюць нафту, і Салігорск – горад, які дае краіне калійную соль.

Лізавета МІХАЛАП,
9«Г» клас, гімназія №3, Салігорск

Зайчыкава падзяка

Жылі-былі дзед і баба. Пакуль маладыя былі, усё лёгка давалася, а як пастарэлі – ні ногі, ні рукі слухацца не хочуць. Пачалі жаліцца ды на лёс свой наракаць. А тут і зіма блізка. Загадала баба дзеду, каб ішоў у суседнюю вёску і пазычыў там у каго-небудзь крышачку хлеба. Паслухаў дзед бабу і пайшоў. Але ж як ні прасіў, як ні маліў, ніхто яму анічога не даў.

Ідзе дзед дадому засмучаны. А дарога бяжыць праз лес. Чуе стары: нехта плача. Азірнуўся, бачыць: зайчык ў сілках. Ну, думае, хоць страву зварыць баба! Вызваліў дзед зайчыка, хацеў у торбу засунуць, але раптам шкада яму стала даўгавухага. Уздыхнуў і зайца адпусціў. А той адбег крыху, вызірнуў з-пад куста і кажа чалавечым голасам:

– Дзякуй табе, дзядуля, што вызваліў мяне з пасткі! І за тое, што пашкадаваў, таксама. І ты, як будзеш удзячны, то заўсёды будзе ў цябе хлеб на стале!

Сказаў так і прапаў. Прыйшоў дзед дамоў, расказаў бабе пра зайчыка і пра тое, што адпусціў ён яго. Вельмі раззлавалася баба, пачала на дзеда сварыцца, але нічога не зробіш: так і леглі спаць галодныя.

Прачнулася баба ранюсенька, глядзіць, а стол поўны розных страў. Узрадавалася яна, пабудзіла дзеда. Усхапіўся той і вачам

не верыць. Наеліся яны і падзякавалі зайчыку за ежу.

Так і перажылі дзед з бабай доўгую і халодную зіму. Кожнай раніцай быў у іх стол паўнюткі ежы, і кожны раз не забываліся яны дзякаваць зайчыку.

А потым надышла вясна, і цёплыя яе дзянькі так узрадавалі дзеда бабай, што яны зусім забыліся пра наказ зайчыка: паелі і не падзякавалі. На наступную раніцу прачнуліся – стол пусты.

Тады дзед і ўспомніў пра наказ, успомніў, ды нічога ўжо не зробіш…

Аліна ТАРАСЕВІЧ,
5 клас, Альшанская СШ №2,
Столінскі раён

Прыхільнікаў роднай мовы, дзякуй Богу, сярод дзяцей, асабліва сялянскіх, на Беларусі нямала. У іх павінен быць свой часопіс. І мы шчыра верым, што старэйшы часопіс, адзначаны дзяржаўнай узнагародай, вернецца да юных чытачоў у адноўленым выглядзе.

Поспехаў і прыхільных сяброў табе, «Бярозка»!

Эмілія ЛУКАНСКАЯ,
галоўны рэдактар
часопіса «Качели»

Павучок і Кропелька

У адным лесе жыў маленькі Павучок. Кожную раніцу ён прачынаўся і пачынаў працаваць. А працай ягонай было плесці сеткі і развешваць іх на галінках. Праца гэтая Павучку вельмі падабалася.

І вось аднойчы ён прачнуўся ад таго, што ішоў дождж. Пасля дождж ад прамянёў сонейка ўсё навокал заззяла, і Павучок раптам убачыў, што яго павуціна ўся пераліваецца тысячамі маленькіх алмазаў. Падбег бліжэй – аказалася, што гэта не алмазы, а простыя кропелькі, якія засталіся ад дажджу.

Павучок расчаравана ўздыхнуў, але раптам адна кропелька затрэслася і засмяялася:

– Ха! Ха! Ха! Давай сябраваць, Павучок!

– Давай! – узрадвана адказаў Павучок. – У мяне даўно не было сяброў!

– Тады давай гуляць! – прапанавала Кропелька.

І яны пачалі весела гуляць, і гулялі доўга-доўга. Бегалі адзін за адным, скакалі з травінкі на травінку, з кветачкі на кветачку. Але нечакана Кропелька саслізнула з травінкі і ўпала ў лужыну. І, вядома ж, знікла там.

Заплакаў Павучок, бо зразумеў, што ніколі больш не ўбачыць сваю сяброўку Кропельку. Але раптам Кропелька выплыла на паверхню лужыны і сказала яму:

– Не хвалюйся, Павучок, мы хутка зноў сустрэнемся! Ад цёплага сонейка я, разам з усёй лужынай, стану парай і ўздымуся ў неба. А потым зраблюся там лёгкай белай аблачынкай. Калі ж аблачынкі збяруцца ў цёмныя хмаркі, я зноў ператваруся ў маленькую кропельку дажджу і так змагу вярнуцца да цябе.

Вольга ТАРАСЕВІЧ,
5 клас, Альшанская СШ №2,
Столінскі раён

Усе ўяўленні аб працы ўвасобіў «МакДональдс™»

З 24 гадоў свайго жыцця 4 гады яна працуе ў кампаніі «МакДональдс». Пачынала ў рэстаране на праспекце Дзяржынскага, потым адкрывала рэстаран у Зялёным Лузе. 1 студзеня 2013-га пачала працаваць у рэстаране ва Уруччы ў якасці намесніка дырэктара, а 1 лістапада стала там дырэктарам. Яна не планавала – так склалася. Яе завуць Анастасія Куцак і яна ўсё раскажа. Дарэчы, захапляецца маляваннем, гісторыяй Санкт-Пецярбурга і тэатрам. Завочна вучыцца на біяфаку БДУ. Мае двух катоў.

– Ці можаш успомніць, з чаго пачыналася тое, чым ты цяпер займаешся? Ці марылася ўвогуле пра гэта хоць калі?

– Я заўсёды хацела працаваць у кампаніі «МакДональдс». Выразна памятаю, як, прыходзячы ў любы з рэстаранаў і бачачы анкеты на стэндзе ля ўвахода, кожны раз гаварыла сабе: «Вось споўніцца 18 – адразу пайду сюды працаваць». Але ўспомніла пра сваю мару толькі ў 19. Апынуўшыся ў рэстаране, зноў адчула: маё. Перад падпісаннем дакументаў мы даведаліся пра магчымасці кар’ернага росту, і тады я вырашыла, што буду менеджарам і што ў мяне гэта абавязкова будзе атрымлівацца. Увогуле, ніколі не хацела быць некім канкрэтна, у мяне проста былі дакладныя ўяўленні аб працы: выходныя павінны быць у буднія дні, а кожны працоўны дзень павінен пачынацца ў нейкі новы, іншы час. І яшчэ я хацела працаваць з вялікай колькасцю людзей. Усе мае ўяўленні аб працы ўвасобіў «МакДональдс». Думаю, нямногім так пашанцавала з выбарам, бо жаданае стала сапраўдным.

– Кажуць, што паспяховы чалавек складаецца з памылак і няўдач, якія ён выправіў і пераадолеў. Ты з гэтым згодна?

– Не магу сказаць, што ў мяне былі няўдачы, якія б мне прыходзілася з цяжкасцю пераадольваць. Усё атрымлівалася. Для мяне ўсё было цікавым, і я так імкнулася даведацца, навучыцца, што ўсё праходзіла на дзіва лёгка. Часам, праўда, узнікалі ўнутраныя сумненні, бо здавалася, што ў мяне нічога не атрымліваецца, што выбрала

не той шлях. Але ў такія моманты побач заўсёды былі кіраўнікі, якія падбадзёрвалі, падтрымлівалі. Я нічога не казала ім пра свае перажыванні, але яны неяк інтуітыўна адчувалі, ведалі, што сказаць і ў які дакладна момант. Так я разумела, што ўсё правільна, і працягвала працаваць.

– А ў падлеткавым узросце ці былі ў цябе якія-небудзь комплексы? Што дапамагала табе спраўляцца з няўдачамі, выпростваць крылы?

– Комплексаў не было – я з 6 гадоў іграла ў тэатры, была заўсёднай вядучай школьных мерапрыемстваў. Не было і праблем са знешнасцю, якія б маглі нейкія комплексы спарадзіць. У той жа час я заўсёды любіла чытаць і чытала даволі шмат, і мне здаецца, што менавіта гэта дапамагала мне усялякіх комплексаў пазбягаць. Ну, а яшчэ мая мама заўсёды мяне не проста падтрымлівала, а давала свабоду – выбару і дзеянняў. Яна гаварыла: «Гэта тваё жыццё, ты маеш права пражыць яго так, як лічыш патрэбным». Пасля такіх слоў я адчувала адказнасць за падзеі ў маім жыцці.

– Што дапамагае змагацца з праблемамі цяпер? Як ты сёння выходзіш з псіхалагічных крызісаў? Калі яны, канешне, бываюць.

– Дапамагаюць блізкія. Ім я магу расказаць усё, што мяне непакоіць, бо заўсёды пачую словы падтрымкі. А яшчэ – маляванне. Я не ўмею маляваць, але мне падабаецца вадзіць пэндзлем з фарбай па паперы. Так што я перыядычна пэцкаю паперу, пераводжу фарбы і цалкам гэтым задаволена.

– Што такое, па-твойму, паспяховы чалавек? Як поспех суадносіцца з уяўленнем аб шчасці і адчуваннем шчасця?

– Паспяховы чалавек – гэта чалавек, які знаходзіцца ў гармоніі з сабой і светам. Каб быць паспяховым, неабавязкова зарабляць мільярды. Для мяне паняцці шчасце і поспех не суадносяцца. Я шчаслівая ад таго, што ў мяне ёсць дзве рукі, дзве нагі, што я бачу і чую. У мяне ёсць дзе пераначаваць і ёсць што есці. Гэта шчасце. Некаторыя людзі, не маючы гэтага, працягваюць жыць і нечага дасягаць. Дык няўжо я, маючы гэта, магу гаварыць, што няшчасная? Я з поўнай упэўненасцю магу заявіць, што я шчаслівы чалавек. Ніколі не звязваю працу з асабістым шчасцем. Гэта розныя катэгорыі жыцця, я іх не змешваю.

Шаноўныя чытачы!

У вас у руках абноўлены, але даўно любімы часопіс «Бярозка». Ён здабыў новыя рысы, стаў больш сучасным. У часопісе будзе змяшчацца інфармацыя, цікавая як малодшым школьнікам, так і дзецям старэйшага ўзросту. У ім чытачоў чакаюць не толькі звыклыя (пастаянныя) матэрыялы і рубрыкі, але і шмат новай інфармацыі, якая, несумненна, будзе вельмі карыснай, разнастаіць вольны час. Спадзяюся, што новае аблічча і змястоўнае напаўненне часопіса зробяць яго запатрабаваным для шырокага кола чытачоў. Поспехаў табе, любімая «Бярозка»!

Міхаіл МІРОНЧЫК,
старшыня камітэта
па адукацыі Мінгарвыканкама

Святлана Сітнік

Атрымай свой поспех зараз!

Што я магу зрабіць літаральна цяпер, каб атрымаць тое, чаго хачу? Калі табе падабаецца чытаць гісторыі паспяховых людзей і ты марыш стаць адным з іх, дык не трэба чакаць: стань паспяховым сёння!

Ты можаш лёгка ўзняцца па лесвіцы поспеху ў вучобе, музыцы, спорце, сяброўстве і нават каханні – варта толькі гэтага захацець.

ПАВЕР У СЯБЕ!

Многія людзі настолькі ўпэўненыя ў тым, што ў іх ніколі нічога не атрымаецца, што нават і не спрабуюць, не імкнуцца нешта рабіць. Мабыць, і табе не раз даводзілася чуць выказванні кшталту «гэта не для мяне», «я не здолею», «я не спраўлюся», «усё роўна нічога не выйдзе». Іх упэўненасць у беспаспяховасці прыцягвае яе ж, беспаспяховасць, як магніт. Я была сведкай прыкладу, калі вучань так паверыў у тое, што не зможа адказаць на ўроку (нягледзячы на тое, што выдатна ведаў тэму), што так і атрымалася. І я ведаю гісторыю, у якой сімпатычная дзяўчына так раскрытыкавала сваю знешнасць перад сяброўкай, што тая передумала лічыць яе прыгажуняй.

Каб стаць больш паспяховым чалавекам, трэба верыць у свой поспех і ніколі не сумнявацца ў сабе! Вазьмі сабе ў карыстанне толькі «паспяховыя» выказванні. Напрыклад, з рэкламныхролікаў і відэакліпаў: «Толькі не здавайся!», «Немагчымае магчыма!», «Я гэтага заслугоўваю!». Прыдумай новыя выказванні і выкарыстоўвай іх замест старых, што толькі засмечваюць тваю мову «непаспяховымі» словамі, а жыццё – няўдачамі. Гэта не толькі карысна, але і весела. І заўсёды…

СПРАБУЙ НОВАЕ!

Выберы галіну, у якой хочаш стаць лепшым і паспяховым. Напрыклад, сяброўства, вучоба, спорт, музыка, кампанія. Як ты хочаш сябе праявіць? Што хочаш атрымаць? Увагу чалавека, які табе падабаецца? Павагу аднакласнікаў? Стаць зоркай у сваёй кампаніі? Выберы спачатку адно, самае запаветнае жаданне – і пачні яго ажыццяўляць. Задай сабе пытанне: «Што я магу зрабіць літаральна цяпер, каб атрымаць тое, чаго хачу?» (Табе будзе значна зручней, калі ты будзеш запісваць свае пытанні і адказы).

Для прыкладу я раскажу табе гісторыю. Нядаўна я пазнаёмілася з хлопцам гадоў 12, які трапіў у няпростую сітуацыю. Справа ў тым, што ён хацеў стаць лідарам у сваім класе, але для гэтага абраў няправільны спосаб – пачаў даказваць сваё лідарства фізічнай сілай. Зразумела, гэта не спадабалася яго аднакласнікам, бо хто ж хоча быць бітым з любой нагоды? Трэба было шукаць новыя шляхі да яго жадання, і мы пачалі з пытання: «Што яшчэ я магу зрабіць, каб

стаць лідарам?» Ідэй было шмат, адна з іх: «я магу паказваць свой розум». І зноў тое ж пытанне: «Што я магу зрабіць, каб паказаць сябе разумным?» Лепш рыхтавацца да ўрокаў, навучыцца адказваць больш смела і ўпэўнена, спачатку думаць, а пасля гаварыць… Так, пытанне за пытаннем, мы знайшлі некалькі выдатных ідэй, як стаць лідарам, не махаючы кулакамі. Засталося толькі ажыццявіць іх.

Паспяховыя людзі пастаянна задаюцца пытаннем: што я магу зрабіць літаральна цяпер, каб атрымаць тое, чаго хачу? І (гэта самае галоўнае!) – робяць гэта! У выніку яны вельмі хутка ажыццяўляюць свае мары, бо самі сваімі дзеяннямі дапамагаюць гэтым марам здзейсніцца. У той час як усе астатнія толькі мараць, паспяховыя людзі ўпэўнена крочаць да сваіх мар, кожны дзень робячы маленькія крокі-справы. Зразумела, поспех ідзе да таго, хто сам рухаецца. Аматары мрояў застаюцца ляжаць на канапе са сваімі марамі. Таму – шукай новыя ідэі, ажыццяўляй іх і…

НЕ БОЙСЯ КРЫТЫКІ!

«А што пра мяне падумаюць?», «а што ён скажа?», «а раптам ім не спадабаецца?» – многія не праяўляюць свае таленты і здольнасці і не дасягаюць поспеху таму, што баяцца думкі збоку. Бо яна не заўсёды добразычлівая.

Калі ты баішся, што цябе і твае ўчынкі раскрытыкуюць, паглядзі на сваіх куміраў. Чым вышэй узлятаюць «зоркі», тым болей вакол іх не толькі прыхільнікаў, але і нядобразычліўцаў. Тым часцей іх крытыкуюць, аблайваюць, а часам і прыніжаюць, каб у гэтым упэўніцца, дастаткова зазірнуць у акенцы з каментамі пад новымі «зорнымі» кліпамі або інтэрв'ю. Чаму так адбываецца? Альбер Камю, французскі пісьменнік, у сваёй кнізе «Падзенне» даў нам адказ: «Выгляд шчасліўца, вязунчыка, асабліва калі ў ім праступаюць рысы самазадавальнення, можа давесці да шаленства нават асла».

Што ж казаць пра людзей?! Таму вакол якога заўгодна поспеху, вялікага ці малога, заўсёды будуць людзі з розным стаўленнем: нехта падтрымае цябе, а нехта і не. Але хто крытыкуе часцей? Вось, менавіта!

Так, адна юная таленавітая мастачка 13 гадоў выставіла ў групе «Вконтакте» партрэт свайго куміра, намаляваны алоўкам. І яе праца была жорстка раскрытыкавана адной з удзельніц гэтай групы. Тады яна зазірнула на старонку свайго крытыка. І што яна там убачыла? Ды што заўгодна, але не малюнкі.

Другая, не менш здольная будучая спявачка 13 гадоў адправіла на конкурс у тым самым «Вконтакте» песню ўласнага выканання. Як ты мяркуеш, хто больш за іншых ляпаў па «клаве», ствараючы непрыемныя водгукі на яе голас? Тая, якая зусім не ўдзельнічала ў гэтым конкурсе!

«Хочаш пазбегнуць крытыкі – нічога не рабі, нічога не гавары і будзь нікім», – сказаў амерыканскі бізнесмен і пісьменнік Элберт Хабарт. Крытыка – спадарожніца поспеху, але як паспяховыя з ёю спраўляюцца? Па-першае, яны робяць яе сваёй памочніцай. Бо менавіта пры дапамозе крытычных заўваг мы можам бачыць свае недахопы і выпраўляць іх. А значыць, рабіцца лепшымі! Па-другое, паспяховыя абапіраюцца на сваю падтрымку. Напрыклад, «зорак» падтрымліваюць іх фанаты.

Тваёй падтрымкай могуць стаць сябры і родныя, напрыклад, бабуля. Так, так, бабуля! Менавіта бабуля падтрымала Лэдзі Гагу, тады яшчэ не вядомую свету спявачку, калі яна пасля нейкіх няўдач рашыла пакінуць мару і кінуць сцэну. Бабуля паверыла ў сваю ўнучку тады, калі ў яе не верыў ніхто, і хутка тая прымусіла паверыць у сябе мільёны людзей ва ўсім свеце!

Значыць, цяпер ты ведаеш сакрэты паспяховых людзей – не хавай іх – выкарыстай гэтыя веды сёння ж! І – спрабуй, эксперыментуй, шукай свой шлях да поспеху! Ён абавязкова прыйдзе!

Напішы як Канстанцін Касяк – і станеш нашым аўтарам!

Канстанцін Касяк

Пярсцёнак

Калі я ўпершыню пачуў пра Магіленскую бітву, дакладна не памятаю. Пэўна, мне было год пяць. Побач з намі жыла баба Алеся, якая багата чаго ведала пра гэтыя мясціны. Нарадзілася яна яшчэ на пачатку мінулага стагоддзя, таму сама была сведкам многіх гістарычных падзей: перажыла і грамадзянскую вайну, і акупацыю, бачыла калектывізацыю, уз'яднанне Усходняй і Заходняй Беларусі. Да ўсяго захавала шмат ведаў народных, якія перадаваліся з вуснаў у вусны на працягу стагоддзяў.

Звычайна ўвечары, скончыўшы свае справы па гаспадарцы, выходзіла яна на лавачку перад хатай і сядзела там гадзіну-другую. Я, пабачыўшы яе на лаве, падбягаў, сядаў побач і прасіў распавесці што-небудзь цікавае. Яна думала, а пасля пачынала распавядаць, як пры панах жылі, як чырвоныя ўладу бралі, як прыйшлі немцы ды шмат чаго іншага. Паслухаць гісторыі бабы Алесі прыходзілі і іншыя хлапцы ды дзяўчаты.

Аднаго разу нехта спытаўся, чаму ў вёскі такая дзіўная назва – Магільнае. Тут я першы раз у жыцці і пачуў пра Магіленскую бітву, якая нібыта адбылася ў ваколіцах вёскі ў XIII стагоддзі. Баба Алеся не ведала падрабязнасцей, хто з кім біўся, чаму і калі. Але яна ведала, што даўнейшыя людзі казалі, як нашыя продкі ў той лютай сечы перамаглі прыхадняў, што пакваплiся на нашую зямлю. Шмат ваяроў у той бітве палягло, шмат магіл пакінулі па сабе прыхадні, таму і назвалі вёску Магільна.

Ішоў час, я пайшоў у першы клас беларускамоўнай школы, пачаў вучыцца чытаць і пісаць, усё радзей прыязджаў у вёску. Гісторыі бабы Алесі пакрысе забываліся і выпадалі з маёй дзіцячай памяці. Пакуль аднойчы я не пабачыў па ТВ-6 серыял «Хронікі маладога Індыяны Джонса», дзе распавядалася пра маладыя гады вядомага кіношнага археолага і шукальніка прыгод. «Я таксама так хачу!» – падумаў я, дагледзеўшы чарговую серыю. І пастанавіў, што абавязкова, калі вырасту, стану археолагам і знайду шмат скарбаў, а маё жыццё будзе поўным прыгод і цікавых рызыкоўных гісторый.

Жаданне знайсці што-небудзь таямнічае не адпускала аж да самых летніх канікул, першых у маім жыцці. У той час сябры ўжо напоўніцу шукалі цікавосткі, але ніхто нічога не знаходзіў, і ў мяне быў шанец стаць першым. Звярталіся збольшага да падзей Вялікай Айчыннай. Усе мроілі знайсці зброю, патроны, кулі і бадзяліся за гэтым на стары закінуты палігон. Радаваліся, калі знаходзілі хаця б стрэляныя гільзы. Пасля былі сур'ёзныя размовы з бацькамі і рэмень хадзіў па мяккім месцы. Мне ж хацелася знайсці што-небудзь сапраўды важнае і старажытнае. Што цікавага можа быць у пустых гільзах?

Прыйшло чарговае лета, мяне зноў ад-

правілі ў вёску. Бабуля ў мінулым выкладчыца рускай мовы і літаратуры, таму нават на пенсіі захавала звычку выпісваць разнастайныя часопісы і газеты. Некаторыя з іх я браўся чытаць жнівеньскімі вечарамі. Звычайна ў іх не было цікавай інфармацыі, збольшага пра надоі, ураджаі ды народную медыцыну, але калі-нікалі яна траплялася.

Так было і ў той раз, калі я выпадкова прачытаў у раёнцы вялікі артыкул пра Магіленскую бітву. Атрымоўвалася, што ў нашай вёсачцы ці то ў 1237, ці то ў 1284 годзе адбылася вялікая бітва паміж дружынай літоўскага князя Рынгальда і аб'яднанымі войскамі паўднёварускіх князёў і татар, якія прыйшлі сюды з захопніцкімі мэтамі. Рынгальд быў бацькам Міндоўга, збіральніка літоўскіх земляў і заснавальніка Вялікага Княства Літоўскага. Згодна з паданнем, у бітве палягло сорак тысяч прыхадняў і ўсяго семсот дружыннікаў Рынгальда.

На хвіліну я ўявіў сабе карціну бітвы: высокі пясчаны бераг Нёмана, унізе рака з плыткім дном, якое дазваляе без асаблівых перашкод пераправіцца войску. На беразе стаіць сам Рынгальд, барадаты, апрануты ў цяжкія латы, і глядзіць удалячынь. Ён чакае ворагаў і ўжо ведае, што яны ідуць. Побач з ім яго верныя дружыннікі, на конях у латах і з мячамі. Яны чакаюць воклічу і ўжо напагатове. Лучнікі рыхтуюцца. І вось з'явілася войска прыхадняў. Рынгальд разумее – у яго руках незалежнасць княства і народа.

Граюць сурмы. Па камандзе лучнікі нацягваюць цеціву на сваіх луках ды пускаюць у бок непрыяцеля стрэлы. Але варожае войска, якое мела колькасную перавагу, так і не здолела разгарнуцца належным чынам. Пад градам стрэл адзін за адным гінуць чужынцы, коні хрыпяць, круцяцца на месцы і гінуць услед за гаспадарамі. Калі лучнікі скончылі, з пакручастага берага няспешна спусціліся літоўскія вершнікі, перайшлі Нёман і дабілі тых, хто ацалеў. Уратаваліся толькі варожыя князі ды іх

служкі. Раздаецца пераможны кліч – гэтак Рынгальд і яго войска святкуюць сваю перамогу.

З думкамі пра бітву я лёг спаць. На вуліцы ішоў дождж, за акном бліскалі маланкі, а я ўсё думаў пра бітву і Рынгальда.

Раніцай мяне пабудзіў сябар Міхал. Ён таксама прачытаў пра бітву, і яна яго ўразіла.

– Давай снедай ды апранайся хутчэй, справа ёсць! – падганяў ён мяне. – Так усё жыццё праспіш!

– Ну і прасплю, затое буду здаровы!

– На тым свеце выспішся! Кажу, давай збірайся хутчэй!

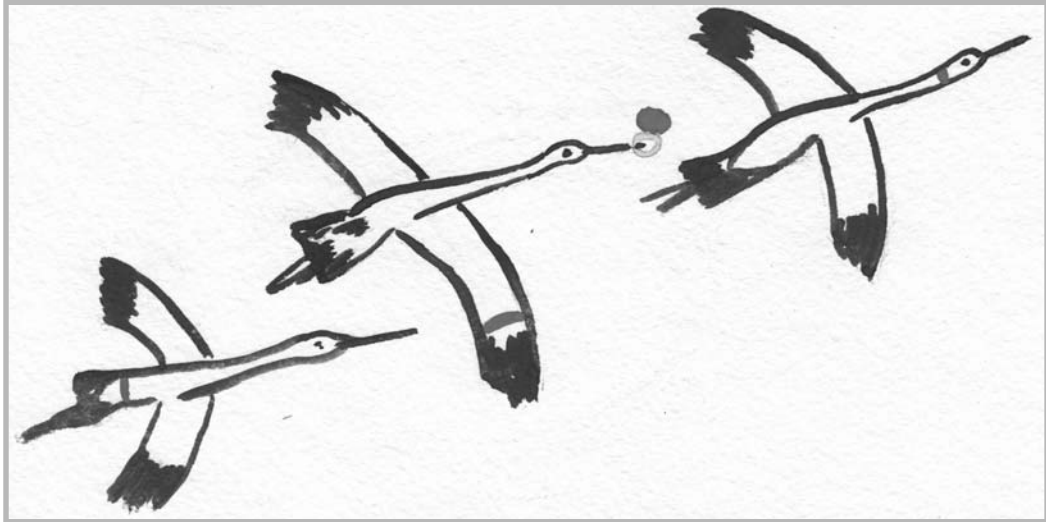

Часу на нармальны сняданак не было, таму я схапіў два блінцы, хутка праглынуў іх, запіў малаком ды пайшоў на двор.

– Ну і што за неадкладная справа такая? – спытаў я Міхала.

– Калі дойдзем да плітаў распавяду!

Пліты знаходзіліся каля самага берага Нёмана, у нізіне, за вясковымі гародамі. Уяўлялі яны сабою некалькі бетонных пліт, акуратна складзеных і закрытых хмызняком. Мы часцяком там збіраліся, хаваючыся ад вачэй дарослых для абмеркавання найбольш важных для нас пытанняў. Па вечарах палілі вогнішча, пяклі бульбу ды смажылі найсмачнейшае сала.

– Ты раёнку ўчарашнюю бачыў? – Міхал азірнуўся так, нібы хацеў пераканацца ў тым, што за намі ніхто не ідзе і ніхто нас не пачуе.

– Бачыў, і што?

– Пра бітву чытаў?

– Чытаў. І што з гэтага, ты там таксама быў з Рынгальдам?

– Не, дурань! Мы з хлопцамі мяркуем, што калі яна сапраўды была тут, то можам знайсці што-небудзь цікавае, напрыклад, меч ці шчыт, ці нават цэлага ваяра!

– Ага, так вось узялі ды знайшлі цэлага ваяра, а потым яго ажывілі!

– Ты чытаў, што загінула сорак тысяч ваяроў? Уяві сабе, колькі гэта!

– Шмат, разумею.

– А поле не такое вялікае, так што тут мы спакойна можам адшукаць што-небудзь!

– Добра, а я вам нашто тады?

– Ну, ты адзіны з нас, хто мае па гісторыі пяцёрку, таму мы запрашаем цябе ў каманду!

У мяне сапраўды была цвёрдая пяцёрка па гісторыі. Наогул, гуманітарныя прадметы ад пачатку ў мяне ішлі лепей за дакладныя навукі. Да ўсяго, я шмат чытаў і глядзеў пазнавальныя праграмы. У большасці выпадкаў гэта давала карысць, але часам здараліся кур’ёзы.

Аднойчы настаўніца па беларускай мове спытала ў класа, як можна ахарактарызаваць слова «лье». Я быў першым, хто падняў руку, і замест таго, каб сказаць, што гэта дзеяслоў, пачаў распавядаць пра старую французскую адзінку вымярэння, пра якую даведаўся з кнігі Жуля Верна «Дваццаць тысяч лье пад вадой». У той дзень, здалося, з мяне смяялася амаль уся школа.

Збочыўшы з вуліцы і спусціўшыся да ракі, мы прыйшлі на пліты. Там ужо чакалі Сця-

пан ды Уладзь. Каля іх ляжалі рыдлёўкі і сякеры.

– Не прайшло і гадзіны! – сказаў Сцяпан, звяртаючыся да Міхала.

– Гэта не я, гэта наш містэр пунктуальнасць! Калі я прыйшоў, ён яшчэ спаў, а пасля гадзіну збіраўся.

– Ладна, праехалі! – сказаў Сцяпан, працягнуўшы мне руку.

На сходзе вырашылі, што будзем шукаць артэфакты, пакуль не знойдзем хоць што. Шукаць дамовіліся на правым беразе, дзе быў жоўты пясок і шукаць было лягчэй. Тады нам здавалася, што тут мы абавязкова раскапаем нейкую старасвеччыну.

Раскопкі цягнуліся цэлы дзень, ад раніцы да самага вечара. Чырвонае сонца ўжо пачало павольна заходзіць. Квадрат за квадратам мы перакопвалі зямлю ў надзеі, што менавіта сёння знойдзем нешта цікавае.

Знаходкі былі вельмі сціплымі: бляшанкі, пляшкі, цвікі, коркі ды іншае смецце. Але надзея, як вядома, памірае апошняй. Для таго, каб ніякая дробязь не знікла, я прыцягнуў з дому сіта (так было ў прыгодніцкім кіно) і ім прасейваў пясок, пакуль хлопцы капалі. Дамоў вярталіся разам са статкам кароў, якіх гналі на вячэрнюю дойку.

Кожны з нас хацеў знайсці нешта для сябе: Міхал мроіў пра меч, Сцяпан хацеў латы, а Уладзь – шчыт ці кап'ё. Каму належала знаходка, нашым ці прыхадням, хлопцам было ўсё роўна, галоўнае – знайсці! Мае ж мары былі больш сціплымі: мне хацелася знайсці хаця б звычайны пярсцёнак, але абавязкова каб ён належаў нашаму вояру. Чужога мне было не трэба.

Перакапаўшы ўвесь пляж, мы так нічога і не знайшлі. Усе паціху пачалі страчваць цікавасць да археалогіі і раскопак. Засталася толькі мая мара – пра пярсцёнак…

Прайшло шмат год. Мы выраслі, пасталелі, кожны пайшоў сваім шляхам. Скончыўшы школу, я цвёрда вырашыў, што хачу стаць гісторыкам, і паступіў на гістфак. Не буду хваліцца, што быў выдатнікам, бо гэта было зусім не так, але цікавасць да гісторыі толькі расла. Цяпер я ўпэўнены, што закладзена яна была менавіта з тых дзіцячых раскопак, якія мы ладзілі. Менавіта тады я пачаў вывучаць мінулае роднага краю: спачатку вёскі, пасля горада, у якім жыў, а затым і краіны.

Як высветлілася, Магільнае вядома не толькі бітвай, якая адбылася тут у сівыя часы. Пазней гэта было самае сапраўднае мястэчка з царквой, карчмой, рынкам, млынам і верф'ю, школай, шпалерным заводзікам і пагранічнай заставай. Пра гэта ўсё я напісаў рэферат, які трэба было падрыхтаваць па прадмеце «Гістарычнае краязнаўства».

Калі скончыў яго пісаць, узгадаў пра нашыя пошукі і ў гэты ж момант зразумеў, што не знайшоў тады мяча, шчыта, латаў і нават пярсцёнка, але знайшоў куды большае багацце. Гэты скарб заўсёды са мною, у сэрцы і душы. Менавіта ён, як маяк, як пасадачныя агні, паказвае мне шлях вяртання да продкаў. Дзякуючы гэтаму багаццю я разумею, што трывала стаю на гэтай зямлі і магу сапраўды ганарыцца тым, што я – беларус.

Калі мяне нехта пытае, за што я люблю Радзіму, я заўжды даю вельмі канкрэтны адказ. Кожны раз, выязджаючы за межы Беларусі, я ведаю, куды трэба вяртацца. Гэта багацце, гэты «пярсцёнак» не вырвеш з душы ніякімі абцугамі, як бы таго каму ні хацелася…

ГЛОБУС

У перакладзе з лацінскай – «шар». Гэтае слова дакладна перадае форму глобуса, бо яна і сапраўды шарападобная. А яшчэ ёсць слова «глабальны». Да прыкладу, калі праблема глабальная, то значыць, што яна датычыцца ўсёй нашай планеты, якая, як вядома, таксама мае форму шара.

З пажаданнямі найлепшымі

«Зубронку» – 45, а ён не зубр.
І застаецца ён душой – нібы дзіцятка,
Дык называйце ж надалей яго не «зубрам»,
а клічце, як малога: «Зубранятка!»

Я му 45. Як і маёй маме, падумалася мне. Ён жнівеньскі, а мама – кастрычніцкая. Значыць, крыху маладзейшая. Значыць, крыху ён сталейшы.

Сталасць. Якая яна? Не, не ў мамы, а ў «Зубронка», нават не пішацца мне «Зубраняці», бо з ягоным узростам ён ужо сапраўды ператварыўся ў зубра. З малога гарэзлівага дзіцяці-зубраняці ў штосьці больш сталае. Разросся карпусамі, абнавіўся, калектывамі людзей змяніўся. Але ж ці правільна разважаць пра сталасць дзіцячага летніка, які і не летнік насамрэч, бо ён жа круглагадовы. Дык які ён, «Зубронак», што 17 жніўня адзначае свае 45?

У гэты момант чамусьці ў вушах звініць: «Не расстанусь с комсомолом, буду вечно молодым». Так ужо склалася, што лагер «Зубронак» асацыюецца ў мяне з савецкімі піянерамі і камсамольцамі. Успамінаецца з Віктара Лупасіна: «Ленін, партыя, Масква», а перад вачыма мільгацяць чорна-белыя фотаздымкі мамы, адной цёці, другой, абавязкова ў гальштуках. Памятаю, як мама дастала свой гальштук і вучыла завязваць, каб вузел быў прыгожы. Дагэтуль, хоць у сваім дзяцінстве я і пабывала ў «Зубронку», асацыяцыі не зніклі. Застаюцца.

Перад вачыма атрады, якія ідуць: у сталовую, школу, басейн, да возера Нарач, каб паслухаць яго таямнічыя легенды з вуснаў маладых і вясёлых важатых, набраць у рот крынічнай вады і загадаць мару-жаданне, якое абавязкова, пры выкананні ўсіх умоў, збудзецца. Калісьці і я нешта загадвала... Але вада была такая халодная, што балелі зубы. Ці збылося яно, тое жаданне, сказаць не магу, бо забылася, што загадвала.

Наступнымі гучаць у вушах крычалкі-аб'ядналкі. Крычалкі-збіралкі, крычалкі-нерассыпайкі, якія ведае кожная сасновая сцяжынка, якая ідзе ад карпусоў: Ляснога, Азёрнага, Сонечнага… Колькі тых карпусоў будзе ў «Зубронка» пад яго 60 з хвастом?

Гэтыя крычалкі-аб'ядналкі вясёлыя, як і гульні,

якія, нібы павуцінкі, аблытваюць кожны з атрадаў, што стаіць то ў чарзе ў сталовую, то перад пачаткам якой агульнай гульні, то яшчэ дзесьці. Для таго, каб стаць важатым-важаком, трэба ведаць цэлы кош такіх павуцінак, а не – пішы-прапала, бо не збярэш сваіх дзяцей, хоць гэта ўжо не проста дзеці, а сябры. Важатыя мне распавядалі, што, каб стаць спецыялістам у гэтых справах, трэба прайсці спецыяльны курс падрыхтоўкі і нават залік здаць.

«Зубронак», глядзішся ты ў самае вялікае возера Беларусі, пад аблокамі нясешся ў будучыню, гады не лічачы, дыхаеш соснамі, не спыняешся, 45 – гэта толькі чалавек адчувае. «Не расстанусь с комсомолом, буду вечно молодым…», «Ленін, партыя, Масква…» Хоць ты што зрабі, а ў мяне гучыць у вушах, і дзеці бягуць у гальштуках.

На старонцы ў інтэрнэце напісана, што ўзрошчваш ты патрыётаў, а я прыглядаюся, «Зубронак», і думаю: як жа яны растуць? Пытаюся ў цябе, задуменнага над прасторамі возера і неба Беларусі, якое слова запаветнае ты рыхтуеш да кожнага, хто прыязджае да цябе? Якое слова ў свае 45 ты скажаш свету і Беларусі? Гучыць мне з успамінаў вечаровая песня атрада: «Всё теснее зубрятский круг…», і ўзгадваюцца сябры, з якімі побач стаяла, адрасы іх дагэтуль пералістваю ў старым нататнічку, і імёны важатых Борыс Людмілы і Урбан Юліі, і нават усмешкі іх прыгадваюцца, рысы твару, і нібыта разумею, што ў тых вечарах самы вялікі дух твой і сэрца – 45-гадовае сэрца велічнага сімвала Беларусі. Будзь тым, хто яднае людзей у сяброўстве, заставайся тым, хто стварае адно сэрца – сяброўскае. І ўжо ў гэты момант не мільгацяць у мяне гальштукі, не чуецца «Ленін, партыя, Масква», але толькі спеў радасці – звычайнай, дзіцячай.

Яе і нясі. І хай заўсёды хапае табе родных слоў для сваіх дзяцей!

З пажаданнямі найлепшымі колішняя школьніца і наведвальніца вераснёўска-кастрычніцкай змены 2002 года Аксана Ю.

Прыемна ўсведамляць, што падлеткі Беларусі зноў будуць радавацца часопісу «Бярозка»! Упэўнены, на старонках выдання, як і раней, юнакі, а таксама іх бацькі змогуць знайсці самую карысную і пазнавальную інфармацыю. Менавіта «Бярозка» дапамагае пачаткоўцам вызначыцца са сваім далейшым творчым лёсам, многія знакамітыя сёння пісьменнікі і паэты – выхадцы менавіта з «Бярозкі».

Не сумняюся: выданне будзе садзейнічаць станаўленню новых маладых творчых імён у літаратуры, спрыяць развіццю нашай культуры.

У добры шлях!

Ігар БУЗОЎСКІ, першы сакратар ЦК ГА «БРСМ»

Запрашэнне на Ушаччыну

Букет санетаў

УСТУП

Я на Ушаччыне роднай
Збіраў за санетам санет,
У мясцінах, дзе маці
Калісьці рамонкі збірала.

Я не сплёў з іх вянок,
Я іх склаў – атрымаўся букет.
Я яго, нібы стужкай,
Адзіным абвіў магістралам.

1-Ы САНЕТ

Адбітак неба плавае ў вадзе.
Я зноўку тут! Шчаслiва сэрца б'ецца.
А паплавок... ён нада мной смяецца!
Тут рыба ёсць... мне б толькі ведаць, дзе!

Чакайце, штосьці паплавок вядзе!
Ды не, напэўна мне ізноў здаецца.
Праз вузенькі масток вада ліецца,
І летні дзень да вечара ідзе.

Я сёння зноў нічога не злаўлю,
Ды не бяда! Яшчэ разок закінуў.
Ушацкі край пагоркі параскінуў...

Ушацкі край, я так цябе люблю!
Я зноў вярнуўся на сваю зямлю.
Шкада, што я яе калісь пакінуў…

2-ГІ САНЕТ

І возера застыла ў задуменні.
Ну хоць бы свежы ветрыка павеў,
Ну хоць бы калыханне сонных дрэў!
Ды спяць яны, раскінуўшы карэнне.

І ўсё навокал дрэмле ў ачмурэнні,
Сціх нават птушак стогалосы спеў...
Я не спазніўся, я якраз паспеў –
Яно ўжо пачынаецца, зацьменне!

Праз чорнае задымленае шкло
Глядзеў я ўверх... Ну, вось і пачалося!
Здзяйсненне даўняй мары адбылося!

На сонца штосьці збоку напаўзло…
А я глядзеў... Даўно яно было,
Ды ў памяці па сёння засталося.

3-ЦІ САНЕТ

То тут, то там з вады тырчыць каменне –
Сівыя сведкі нашай даўніны.
Адкуль яны, такія валуны?
І кожны важыць сто пудоў, не меней.

Вартаўнікі... ну хто ж калі іх зменіць?
Ледавіка далёкага сыны.
Ён іх прынёс і кінуў, а яны
Так і застылі ад неўразумення.

Калі б яны маглі загаварыць –
Якая б атрымалася гаворка!
Стаю маўклівa, а на сэрцы горка...

Калі б іх у людзей ператварыць!
А ў небе зорка першая гарыць,
Нібыта Віфлеемаўская зорка...

4-ТЫ САНЕТ

У ціне, бы ў зялёнай барадзе,
Дзед-Вадзянік ляжыць, адпачывае,
А ў поўдзень на паверхню выплывае,
І хто яго ні стрэне – быць бядзе!

Дзед-Вадзянік зямных дзяўчат крадзе,
Кароў раптоўнай хваляй накрывае
І сеткі пад карчагамі хавае
Ці раздзярэ ды кіне абы-дзе...

Дайшлі да нас легенды праз вякі...
А можа, й праўда – ёсць такое штосьці?
Вадзянікі, ну дзе ж вы, ягамосці?

Адразу ж, без сцяжынкі, напрасткі,
Бягу, як на спатканне, да ракі,
Калі ва Ушачы прыязджаю ў госці.

5-ТЫ САНЕТ

Павук карункі тонкія прадзе,
Павольна сонца хіліцца да долу.
А гэта значыць – час і нам дадому.
А возера... ды хто яго ўкрадзе!

Павольна статак да вады брыдзе,
Крычыць пастух, нягледзячы на стому.
Мы заўтра прыйдзем зноў. Ды тут ад дому
Хвілін пятнаццаць па маёй хадзе.

Згадзіўся сын. Нырнуў яшчэ разок,
Праплыў крыху... Ці ж мне за ім угнацца!
Выходзім, пачынаем апранацца...

Ідзём знаёмай сцежкай праз лясок,
Да босых пятак лашчыцца пясок...
Мне – сорак шэсць, а сыну – чатырнаццаць...

6-ТЫ САНЕТ

Ліюцца з неба дожджыка струмені,
А я ж забыўся зноўку парасон!
І вось цяпер мне так патрэбны ён,
Хіба ж газета парасон заменіць!

Няхай! Я камячу газету ў жмені
І крочу з летнім ліўнем ва ўнісон.
І неяк раптам, нібы дзіўны сон:
З-за хмар ірвуцца сонейка прамені!

Не зніклі б толькі, божа барані!
Стаю на мокрым вузенькім прасёлку,
Вакол канаў буяюць травы-зёлкі...

Адбудзься ж, цуд! Мяне не падмані!
І ўспыхнула ў нябеснай вышыні
Шматколерная, яркая вясёлка.

7-МЫ САНЕТ

Спыні хаду, няўлоўнае імгненне!
Імчышся ты хутчэй імклівых куль.
Спыні хаду і доўжыся пакуль…
Каб зніклі сум, турбота і сумненні.

САНЕТ

Слова італьянскае, азначае «звінець». 14 радкоў, аб'яднаных у два чатырохрадкоўі і два трохрадкоўі адмысловым чынам.

ВЯНОК САНЕТАЎ

Паэтычны твор з 15 санетаў, звязаных між сабой (таксама адмысловым чынам).

Каб узнікала ў сэрцы разуменне:
Адкуль я родам, карані адкуль?
Я штосьці значу ці паўнюткі нуль?
А ўрэшце, што адно імгненне зменіць!

Нікому не спыніць няўмольны час.
Як мы яго калісьці марнавалі!
Гублялі, ні аб чым не шкадавалі...

А час прайшоў, нібы агеньчык згас...
Куды ідзём мы? Што чакае нас
На цьмяным, таямнічым перавале?

8-МЫ САНЕТ

Такога больш не ўбачыш ты нідзе:
Світанак летні па дзялянках ходзіць,
І ягады духмяныя знаходзіць,
І ў кошык свой іх па адной кладзе.

А потым па каменьчатайградзе
Наверх ідзе, глядзіць, як сонца ўзыходзіць,
Як аблачыны ў небе карагодзяць
Ці ў далячынь плывуць у чарадзе.

Чакае першы сонечны прамень…
Другі прамень світанак не чакае,
Ён па градзе павольна ўніз сцякае...

Знікае, захінаючыся ў цень...
А ўслед за ім прыходзіць новы дзень,
І мы яго з надзеяй сустракаем.

9-ТЫ САНЕТ

Мой родны край – зямны зялёны рай!
Ушаччыны бязмежныя прасторы.
Ускінуліся ўзгоркі, нібы горы,
Ва ўсе бакі, за самы небакрай.

Мой край, мяне ізноўку сустракай!
Я ўстану ранкам, пяць хвілін на зборы.
І вось я крочу па зялёным моры.
Тут ягад – хоць да вечара збірай!

Вярнуцца б у мінулае! Тады
Жылі ў душы і мары, і надзеі,
І кожны дзень быў значнаю падзеяй...
Зязюля, не лічы мае гады!
Я ведаю, што ўжо не малады...
Хай хоць душа крыху памаладзее!

10-ТЫ САНЕТ

Радзіму выбіраць ніхто не можа.
Яна ў мяне, як і ва ўсіх, адна!

Ушацкая лясная старана...
Другой радзімы мне не трэба, Божа!

Я часцяком стаяў на раздарожжы
І чашу горкай здрады піў да дна,
Ды шчыра верыў, ведаў – ёсць яна,
Ушаччына! Яна мне дапаможа!

Яна суцешыць боль і горыч страт,
Бо тут я ўсе нягоды забываю!
Я кожны год на Ушаччыне бываю...

Нібы ў сваё мінулае назад
Іду павольна між знаёмых хат,
І сэрцам, і душой адпачываю.

11-ТЫ САНЕТ

Палессе, Панямонне ці Пасожжа...
Я ў тых мясцінах часта гасцяваў,
Ля вогнішча, бывала, начаваў...
Любіў па маладосці падарожжы.

Купаўся і на Прыпяці, і ў Сожы,
Па Нёману з сябрамі веславаў...
Ды па адной рачулцы сумаваў,
Няхай маленькай, ды на дзіва гожай.

Пачатак лета. Лепшая пара.
Ласкавы вецер. Зверху сонца свеціць...
Ушачка, ты найлепшая на свеце!

І хай табе далёка да Дняпра...
Дняпро – твой брат, а ты яму – сястра,
Бо ўсе мы – Маці-Беларусі дзеці!

12-ТЫ САНЕТ

Ды калі б Бог сказаў мне: «Выбірай
Адно жаданне! Здзейсніцца адразу!» –

Я б, пэўна, не марудзячы з адказам,
Яму сказаў: «Мне, Божа, крылы дай!»

Хоць на хвіліну! Потым адбірай!
Не палічу за крыўду ці абразу!
Дай толькі мне ўзляцець, каб зверху, разам,
Цябе разгледзець, мой Ушацкі край.

Край партызанскі. На тваёй зямлі
Ішлі баі… тут кожны трэці згінуў.
Тут бацька ваяваў і дзед загінуў...

Ды час прайшоў, акопы зараслі...
І дзеці падраслі, і ў свет пайшлі.
І я свой край пакінуў... ды не кінуў!

13-ТЫ САНЕТ

Цябе б я выбраў, мой Ушацкі край,
Каб двойчы змог на гэты свет з’явіцца.
Дазволь мне, Божа, зноўку нарадзіцца,
Ды толькі гэты час не паскарай!

І памяць аб мінулым не сцірай,
Каб зноўку не прыйшлося памыліцца!
Бо з’ехаў я ад роднае зямліцы.
Мой родны край, мяне не дакарай!

А лепш чакай. Бо ў будучым жыцці
Я б тут жадаў жыццё сваё пражыці,
Ірваць рамонкі ў недаспелым жыце.

Сталець, расці. Жыццёвы шлях знайсці,
Па ім ісці... і да канца прайсці...
Ды як такое здзейсніць, падкажыце!

14-ТЫ САНЕТ

Ну дзе яшчэ, скажыце, так прыгожа!
Адных азёр блакітных не злічыць.
Сюды турысты едуць адпачыць –
І Мінск, і Піцер... нават Запарожжа…

Мне, можа, скажуць: «Глуш і бездарожжа
На Ушаччыне!». Ну, гэта – як лічыць!
Аўтобус вас ад Мінска даімчыць
За пяць гадзін... ну, пяць з паловай, можа...

Тут лёгка без клапот адпачываць.
Ды толькі не паспееш азірнуцца,
Як пройдзе час... і час назад вярнуцца...

Каб потым вечарамі сумаваць,
Календара старонкі адрываць
І зноў сюды, на Ушаччыну, імкнуцца.

САНЕТ-СТУЖКА (МАГІСТРАЛ)

Адбітак неба плавае ў вадзе,
І возера застыла ў задуменні.
То тут, то там з вады тырчыць каменне
У ціне, бы ў зялёнай барадзе.

Павук карункі тонкія прадзе,
Ліюцца з неба дожджыка струмені.
Спыні хаду, няўлоўнае імгненне,
Такога больш не ўбачыш ты нідзе!

Мой родны край – зямны зялёны рай!
Радзіму выбіраць ніхто не можа:
Палессе, Панямонне ці Пасожжа...

Ды калі б Бог сказаў мне: «Выбірай» –
Цябе б я выбраў, мой Ушацкі край!
Ну дзе яшчэ, скажыце, так прыгожа!

Генадзь АЎЛАСЕНКА

Добра памятаю той дзень, калі надрукавалі першыя мае творы. Менавіта публікацыі дапамаглі паступіць у БДУ на факультэт журналістыкі. Таму «Бярозцы» – не сдаваць пазіцый, не губляць разыначку і быць заўсёды побач з творчай моладдзю.

Кацярына ЛЯСУН,
студэнтка Інстытута
журналістыкі БДУ

Тры апавяданні

«ДЗІВАЧКА»

На перапынку да трэцякласнікаў зайшла куратар з 9 «Б» Віка Каралёва.

– Наташка, – звярнулася яна да Ільянковай, – чаму ты не рапартуеш?

Наташка пачырванела, недаўменна пазіраючы на Віку. А тая настойліва працягвала:

– Увесь клас даў звесткі, хто каму дапамагае, а цябе гонар класа нікольк не хвалюе?

Ільянкова ніяк не магла сцяміць, пра што ёй трэба рапартаваць.

– Паслязаўтра будуць падведзены вынікі. А ты ні слова пра тое, што ўзяла шэфства над ветэранам вайны і працы.

– Гэта ты пра Сяргея Пятровіча?

– Ды хто б ні быў!

– Мы на адным паверсе жывём. Я зрэдку куплю яму малако і хлеб.

– Выдатна! А не прызнаешся. Класу за гэта пятнаццаць балаў надбавяць. Толькі папрасі свайго ветэрана, няхай падзяку на імя класнага кіраўніка напіша. Можам першае месца заняць.

– Сорамна нават прасіць Сяргея Пятровіча. – Наташка апусціла вочы.

Твар Каралёвай зрабіўся суровым.

– Чаму? Папрасі!

– Не буду! – пакрыўдзілася Наташка.

– Ну як хочаш, Ільянкова. Не зойме клас першага месца – твая віна.

* * *

– Эх ты, сяброў падводзіш! – падышоў пасля ўрокаў да Наташкі Вадзік Пятроўскі. – Відаць, дарэмна расхваліў я цябе.

– Дык гэта ты нагаварыў Каралёвай пра Сяргея Пятровіча?

– А што тут дрэннага? – здзівіўся Вадзік.

– І добрага нічога няма. Нельга паказухай займацца.

– Дзівачка!.. Ты ж на самай справе гэта робіш, чаму ж не дапамагчы класу?

– Чым? Я ж па-суседску калі-нікалі заходжу да яго.

– Калі пераможам, то паедзем на экскурсію ў Белавежскую пушчу. Хіба цябе не цікавіць паездка?

Ільянковай вельмі хацелася пабываць у слыннай пушчы, паглядзець на магутных зуброў, пабачыць стагадовыя дрэвы...

* * *

Сяргей Пятровіч адчыніў дзверы, узяў з Наташыных рук пакет з хлебам, запрасіў дзяўчынку ў залу:

– Пабудзь хвілінак пяць, раскажы пра школу, як вучоба, што хвалюе?

Сяргей Пятровіч амаль увесь час адзін. Рэдка-рэдка да яго завітваюць сябры і дзеці. Сын жыве і працуе далёка ў Расіі – інжынерам-дарожнікам. Дачка Капіталіна загадвае аддзелам гарадскога бюро падарожжаў, жыве ў суседнім мікрараёне. На дачку Сяргей Пятровіч не крыўдуе, бо лічыць, што яна вельмі занятая работай, шмат ездзіць па краіне і за межы, ды і свая сям'я ў яе, клопатаў хапае.

Жонка Сяргея Пятровіча памерла чатыры гады таму.

Ходзіць ён павольна, абапіраецца на кіёк. Нага ў яго баліць, параненая яшчэ ў вайну.

Цікава Наташцы ў Сяргея Пятровіча. Коль-

кі фотаздымкаў, пісьмаў ад баявых сяброў, узнагарод за мужнасць і сумленную працу! Пасля вайны ён будаваў машынабудаўнічы завод, затым працаваў на гэтым прадпрыемстве. Тут сустрэў і сваю жонку. Сын Віцька першым нарадзіўся. Працавіты хлопец вырас. А Капіталіна ўсё марыла падарожнічаць... Даўно ў дачкі не быў, ды ўжо самому і не дабрацца да яе – ногі не слухаюцца.

«Сумуе Сяргей Пятровіч», – здагадалася Наташка. І вырашыла яна адшукаць Капіталіну Сяргееўну, расказаць ёй пра бацьку.

* * *

Гарадское бюро падарожжаў і экскурсій знаходзілася непадалёк ад цэнтральнай плошчы горада. Каля прыгожага будынка, у якім яно размяшчалася, стаяла некалькі аўтобусаў. Падняўшыся па прыступках, Наташка нясмела адчыніла дзверы. На калідоры было людна. Яна пастукала ў адзін з пакояў. Ветлівая жанчына растлумачыла ёй, што Капіталіна Сяргееўна ў наступным пакоі. Дзяўчынка рашуча пастукала і адчыніла дзверы. За сталом сядзела і размаўляла па тэлефоне прыгожая жанчына сярэдняга ўзросту. На пальцах абедзвюх рук зіхацелі пярсцёнкі. Яна гучна смяялася ў трубку, дзякавала камусьці, абяцала штосьці зрабіць, дапамагчы.

– Добры дзень, Капіталіна Сяргееўна, – прывіталася Наташка, калі тая паклала трубку. – Я ад Сяргея Пятровіча.

Спачатку здзіўленая Капіталіна Сяргееўна раптоўна спахмурнела, занепакоілася:

– Што з ім?..

– Не хвалюйцеся. Ён добра сябе адчувае, але вельмі сумуе, чакае вас. А сам прыйсці не можа, ногі не слухаюцца.

– Ну і напалохала! – уздыхнула Капіталіна Сяргееўна. – А я падумала пра горшае. Сама забегалася, – ніякавата працягвала яна. – Работы шмат: паездкі, туры, перадыхнуць няма калі, а ў дачушкі вучоба, праграма складаная, урокаў шмат. Пачакай крышачку, я хутка. – Яна выйшла з пакоя.

Праз некалькі хвілін Капіталіна Сяргееўна вярнулася з пакункам.

– Перадай, калі ласка, гасцінцы тату. Скажы, што ў выхадныя наведаю яго абавязкова.

Уяўляю новую «Бярозку» маляўнічай і вясёлай, з дзіцячымі малюнкамі, рэбусамі, крыжаванкамі, конкурсамі і віктарынамі, з мастацкімі творамі не толькі вядомых пісьменнікаў, але і дзіцячымі. Лічу, што часопіс для дзяцей і падлеткаў павінен прыносіць радасць, уздымаць настрой, інфармаваць аб цікавых падзеях, падштурхоўваць да раскрыцця ўласных творчых здольнасцей. А як прыемна ўбачыць на старонках часопіса ўласны твор!

Віншую, «Бярозка», і жадаю як мага больш чытачоў! А яшчэ абяцаю актыўна дапамагаць табе ва ўсіх тваіх пачынаннях!

З надзеяй і ўдзячнасцю да тых, хто аднаўляе «Бярозку», вучаніца 5 класа ДУА «Гімназія № 29 Мінска» і 4 класа ДУА «Школа мастацтваў № 12 Мінска», Ліза САЕВІЧ, адна з аўтараў

У гэты момант дзверы рэзка расчыніліся і на парозе з'явілася Віка Каралёва.

– Мамачка, ну як з пуцёўкамі? – Яна раптам асеклася, пазнаўшы Наташку, якая павярнулася на яе голас і ад здзіўлення застыла на месцы.

– Ты, Ільянкова? – яе вочы загарэліся нядобрым бляскам. – Дык вось якая ты. Без класа падарожнічаеш?

– Вы што, знаёмыя? – здзівілася Капіталіна Сяргееўна.

Наташка кінула пакунак на стол і выскачыла на калідор. Пакунак разгарнуўся, і на падлогу пасыпаліся апельсіны.

– Ну і дзівачка! – недаўменна паціснула плячыма Капіталіна Сяргееўна.

КЛЁН

Ён стаяў у канцы нашага невялікага саду, збоку, каля самай агароджы, якая абступала сядзібу. Высокі, стройны, прыгожы клён прыкметна вылучаўся сярод іншых дрэў, што раслі ўздоўж саду. Адразу за клёнам пачыналіся «глінкі» – старыя і свежыя яміны, з якіх вяскоўцы капалі гліну. За «глінкамі» ішла палявая дарога. Цягнулася яна паўз агароды. У вёсцы чамусьці ўсе называлі яе «сценка». Гэтай дарогай кожнае лета, жывучы ўжо ў горадзе, я крочыў да бацькоўскай хаты. Яшчэ здалёку распазнаваў густую вершаліну клёна. Цёплая пяшчота аблівала маё сэрца – хутка я пералезу праз агароджу, прайду ціхім спелым садам, буду дыхаць сакавітым пахам медуніц і кропу, а затым увайду ў родную хату, светлую, прапахлую свежым хлебам.

На ўсё жыццё запомніўся мне гэты клён. Менавіта на ім раней, чым на іншых дрэвах, садзіліся вясною шпакі і пачыналі высвістваць свае радасныя песні навасёлаў. Калі з палёў і агародаў сыходзіў снег і на ўзмежках з'яўлялася зялёная траўка, мы, вясковыя хлопчыкі і дзяўчынкі, ладзілі каля яго свае гульні. Кожны лічыў за гонар залезці на самую вершаліну клёна і заспяваць: «Мой родны кут, як ты мне мілы, забыць цябе не маю сілы...». А крыху пазней, у маі, калі з'яўляліся хрушчы, мы трэслі кляновае

голле або ранкам, стараючыся адзін перад адным больш сабраць сонных яшчэ жукоў.

Вельмі захапляў нас клён восенню, якая шчодра аблівала яго яркай пазалотай. Прыбяжыш да клёна, а пад ім такі святлісты дыван – вачэй не адарваць. Танцуеш ад радасці за такое хараство.

Многія ў вёсцы, калі пяклі хлеб, бралі лісце з нашага клёна, каб услаць ім спод печы. А яно заўсёды было шырокае, чыстае, нейкае святочнае. Штовосень мы акуратна засушвалі лісты, і потым усю зіму хату ўпрыгожвалі кляновыя букеты.

Памятаю і вельмі прыкрае. Тады я вучыўся ў другім класе. Была вясна. Сакавік. Мне чамусьці захацелася паспытаць свежага кляновага соку. Прыхапіўшы бацькаву сякеру і трохлітровы слоік, я пайшоў да нашага клёна. Надсек у адным месцы, але сок не капаў, а сцякаў па ствале. Надсек у другім месцы, атрымалася лепей, падставіў слоік. Пайшоў у хату. Чакаю, пакуль набяжыць хоць трохі соку. Ды тут бацька прыйшоў з працы. Гляджу і вачам сваім не веру: нясе ў руках мой пусты слоік. Сэрца ў мяне як абарвалася. Дасталося мне тады на арэхі. Цэлую гадзіну стаяў прывязаны бацькам да клёна – «піў сок».

Замазаў тата раны на ствале клёна, але доўга яны не зажывалі. Плакала дрэва.

Праз год зноў нехта надсек клён. Не шанцавала дрэву і пасля. Некалькі разоў ранілі яго, нібы некаму замінала гордае і шчырае хараство. І кожны раз я адчуваў сябе вінаватым – быццам гэта я надсякаў клён.

А мінулай восенню яго не стала – паваліла бура. Наляцела на вёску, паваліла платы, сарвала некалькі дахаў, загубіла наш клён.

Прыехаўшы летам у водпуск, я не пазнаў здалёку бацькавай сядзібы. У шэрагу высозных дрэў, якія абступілі сад, віднеўся прагал, адсутнічала штосьці адметнае, дарагое. Мне стала вельмі балюча. Зразумеў, што тады, у дзяцінстве, я зрабіў зарубкі не на кляновым, а на сваім целе, і яны пякуць цягучым, несціханым болем.

ВІНТОЎКІ

Маці зашывала латаныя-пералатаныя Сярожавы штонікі, калі ў весніцы загрукаталі нечым металічным. Яна зірнула ў акно. З вуліцы даляцелі звыклыя ўжо за другі год акупацыі нямецкія пагрозы.

– Хутчэй на печ! – скамандавала маці двум сынам: сямігадоваму Сярожу і пяцігадоваму Толіку, а сама заспяшалася з хаты, каб няпрошаныя госці не выламалі веснічкі.

Два гітлераўцы з вінтоўкамі ў руках пагрозна зайшлі на двор.

– Яйка, шнапс, матка! Шнэль, шнэль! – запатрабавалі ваякі і ўпэўнена пашыбавалі ў хату.

Паставіўшы зброю ў кут, акупанты прыселі да стала, паказваючы ўсім выглядам, што яны доўга чакаць не збіраюцца.

– Дзеці ў мяне, паночкі, і самім...

– Партызане? – грозна абарваў яе маладзейшы немец, тыцнуўшы пальцам у партрэт на сцяне.

– Не! Гэта мой фатэр. Ён памёр яшчэ да вайны, – спалохалася маці.

Яна дастала з шуфляды два яйкі і некалькі маленькіх скрылікаў сала ў місачцы. Адрэзала дзве лусты выпечанага ўчора хлеба, прынесла відэльцы.

– Шнапсу няма, – маці скрыжавала на грудзях натруджаныя рукі.

Малодшы фашыст падышоў да печы і адкрыў заслонку. Згледзеўшы чыгунок з бульбай, загадаў падаць яго на стол.

Пагергетаўшы, немцы прыняліся за страву. Доўга нюхалі хлеб.

– Гут! Зэр гут, матка!

На печы заварушыліся дзеці, дзве пары гнеўных вачэй свідравалі ворагаў. Няпрошаныя госці падхапіліся з-за стала. Але, пераканаўшыся, што пагрозы для іх не існуе, супакоіліся.

Нетаропка пакончыўшы з харчамі, задаволеныя, гітлераўцы падзякавалі гаспадыні і накіраваліся да дзвярэй. І раптам іхнія твары знерухомелі, пабялелі, вочы забегалі па баках.

Паважаны калектыў часопіса «Бярозка»!

Віншую вас з адраджэннем – выхадам першага нумара ў новым фармаце. Упэўнены, што пачынанне знойдзе водгук сярод юных чытачоў, што пашырыцца аўдыторыя прыхільнікаў часопіса, якія заўсёды знойдуць у яго скарбонках цікавы матэрыял.

Няхай вашы публікацыі будуць скіраваны на паляпшэнне педагагічнага працэсу і фарміраванне моўнай культуры нашай моладзі, няхай аказваюць пазітыўнае ўздзеянне на светапогляд і жыццёвыя інтарэсы, развіваюць творчыя і інтэлектуальныя здольнасці юных чытачоў.

Творчых вам здабыткаў, плённай працы і невычарпальнай энергіі!

Намеснік міністра адукацыі Віктар ЯКЖЫК

Кут, куды яны паставілі свае вінтоўкі, быў пусты.

Перапалоханыя салдаты кінуліся на печ, зазірнулі пад ложак, засноўдалі па хаце. Потым выбеглі ў сенцы, але зброі не знайшлі. Нідзе не было і малых.

– Матка! Капут! – падбег да яе старэйшы немец. – Пастраляйт усіх, хата – жыг! Матка, вінтоўка шукайт!..

Маці не на жарт занепакоілася, але не разгубілася. Яна ведала, што іх можа чакаць у такой сітуацыі – немінучая смерць.

– Паночкі, дзеці пажартавалі, палічылі вінтоўкі за цацкі, – заплакала маці, – пагуляць захацелі.

Яна борзда ўзабралася па лесвічцы на гарышча, дзе зашыліся Сярожа з Толікам, непрыкметна выслізнуўшы з хаты. Адшукаўшы пад анучамі вінтоўкі, узрадаваная, схапіла іх і апусціла ўніз.

– Вось бярыце, каб яны згарэлі разам з вашым Гітлерам, які распачаў вайну...

Схапіўшы зброю, немцы выбеглі з хаты, як аблітыя варам.

– Дзе кіндэр? Дзе кіндэр? – пагрозна зіркалі яны па баках. – Партызанэн!

– Малыя яны, дурненькія яшчэ, – галасіла маці.

Патаптаўшыся яшчэ некалькі хвілін, немцы падаліся на вуліцу.

Уздыхнуўшы з палёгкай, маці шчыльна зачыніла веснічкі.

– Мама, не плач. Не плач, мамачка, – падбеглі да яе малыя жэўжыкі. – Мы схавалі вінтоўкі, каб яны нікога не застрэлілі.

– Дурненькія, – памякчэла маці, абдымаючы сыноў. – Тата ваш на фронце ваюе. Хутка ён са сваімі таварышамі усіх фашыстаў прагоніць.

Міхась ПАЗНЯКОЎ

ФАКУЛЬТАТЫЎ

Ад лацінскага «факультас», што ў перакладзе азначае «магчымасць». Сапраўды, факультатыў – гэта калі вучань мае магчымасць вывучаць нейкі прадмет, але прадмет гэты неабавязковы для вывучэння ўсімі вучнямі. Дарэчы, слова «факультэт» – ад таго ж кораня. Азначае магчымасць для студэнта атрымаць канкрэтную спецыяльнасць.

Сліжыкі

Кранеш адно, усплыве другое, такі ж і трэба сёе-тое абмеркаваць як мае быць, пагаманіць.

Памятаеш, дружа, як у коласаўскай «Новай Зямлі» гатаваліся «*ламанцы-праснакі з пшанічнай добрае мукі?*» Хоць «*макаў сок такі салодкі, ламанцы ў ім ну як калодкі*». Цвёрдыя ламанцы, што праўда, замяніліся пасля ў народзе на сліжыкі – такое самае салодкае, але больш «далікатнае» печыва. Як там пісаў дзядзька Колас? «*Ці мецьць яго за панібрата, ці лепш з ім быць далекавата?*» Што выбіраеш ты, дружа? А паспрабуйма гэты сліжык – і не адзін – згатаваць. Ды каб «*навука аказалась не гэтак страшна, як здавалась*».

Што трэба:
1 шклянка цукру
15 г дражджэй
2/3 шклянкі малака
2–3 шклянкі мукі (колькі цеста «возьме»)
2 ч. л. маку
трошкі солі

Як гатаваць:
Дрожджы расцерці з лыжкай цукру, заліць цёплым малаком, дадаць паўшклянкі мукі, перамяшаць і пакінуць у цёплым месцы на 15 хвілін. Гэта рошчына, павінна падняцца. Пасля трэба дадаць у яе рэшту цукру, мак і прасеяную (каб была больш паветранай, лёгкай) муку. Апошняй спатрэбіцца столькі, каб цеста перастала прыліпаць да далоняў. Добра вымяшаць і зноў пакінуць у цёплым месцы да той па-ры, пакуль цеста не вырасце ў тры разы. Потым скачай яго ў «каўбаску» дыяметрам 1,5 см і нарэж упоперак на «гузічкі» таўшчынёй у 1 см. Выкладзі «гузічкі» на бляху, якая або прысыпана мукою, або змазана алеем, і пячы ў духоўцы хвілін дзесяць. Сябрам падай іх аблітымі мёдам, з кавай або гарбатай. І…

– Пільнуй, – цішком скажу між намі, – каб і язык не ўцёк часамі.

***

А ў час апошні развітання стаялі цмокі цалавання.

– Ну, выбачайце, не крыўдуйце, калі што кепска, то даруйце.

Бярозка

Светам кіруе той, хто чытае

Пілот

Пілотны нумар часопіса «Бярозка» падрыхтаваны рэдакцыяй часопіса «Маладосць»
РВУ «Выдавецкі дом «Звязда».
220034, Мінск, вул. Захарава, 19. Тэлефоны: 284-85-24, 284-41-88.

Над выпускам працавалі: *Генадзь АЎЛАСЕНКА, Кацярына ГОЛУБ, Святлана ДЗЯНІСАВА, Ганна КІРЭЕНКА, Кацярына КРАМАРЭНКА, Віктар ІВАНОЎ, Аксана ЮЧКАВІЧ.*

ХТО ЧЫМ ЗАПРАЎЛЯЕ?

Пад хусцінку для красы
Таня запраўляе валасы.

Малайчына наш Сярожа –
Запраўляе сам ён ложак.

Мама суп мне налівае
І смятанай запраўляе.

Ураджай каб быў вясной,
Каб ён рос як трэба,
Запраўляе тата мой
Угнаенні добра ў глебу.

На запраўвачнай «Масквіч»
Запраўляе Клім Фаміч.

Ганарыцца Каця працай
На камвольным камбінаце:
Запраўляе там бабіны
У прадзільныя машыны.

Запраўляе ў клубе Міла –
Драмгурток яна стварыла.

Міхась ПАЗНЯКОЎ

Смешная старонка

Пытанні для знаходлівых

1. Колькі яек можа чалавек з'есці нашча?
2. Якой рукой лепш размешваць каву і гарбату: правай ці левай?
3. Чым іх больш, тым меншая вага.
4. Якімі нотамі можна вымяраць адлегласць?
5. Што трэба рабіць, калі раптам убачыш перад сабой зялёнага чалавечка?
6. Што нельга з'есці на сняданак?
7. Якое слова пачынаецца з трох літар «Г» і заканчваецца трыма літарамі «Я»?
8. Дзе сустракаецца такое, што конь цераз каня пераскоквае?
9. Што завязаць можна, а развязаць нельга?
10. Калі рукі бываюць аж чатырма займеннікамі?
11. Гномік жыў на шостым паверсе. Але заўсёды даязджаў на ліфце толькі да трэцяга, а далей узнімаўся па лесвіцы. Чаму?
12. У яе няма вагі, але яна бывае і лёгкай, і цяжкай. Хто яна?
13. Якога маленькага коніка трэба паставіць паміж двума аднолькавымі займеннікамі, каб атрымалася назва краіны?
14. Што чыстае, калі цёмнае, і бруднае, калі белае?

Адказы на пытанні для знаходлівых:

1. Толькі адно яйка, бо астатнія будуць ужо не нашча.
2. Лепш рабіць гэта лыжкай, а не рукой.
3. Дзіркі.
4. Мі-ля-мі.
5. Хуценька пераходзіць вуліцу.
6. Абед ці вячэру .
7. Трыганаметрыя.
8. У шахматах.
9. Размову.
10. Калі рукі вы-мы-ты-я.
11. Гномік быў вельмі маленькі і мог дацягнуцца толькі да кнопкі 3-га паверха.
12. Музыка.
13. Я-поні-я.
14. Школьная дошка.

З 2015-га!
74879 льготны
74822 індывідуальны
748222 ведамасны